

امثال



بیشتر قسمت کتاب «امثال» توسط سلیمان، خردمندترین مرد جهان، نوشته شده است. موضوع اصلی کتاب را می‌توان بطور خلاصه در فصل اول، آیات ۷ و ۸ و ۹ یافت: «نخستین قدم برای کسب دانش، خداترسی است. کسی که حکمت و ادب را خوار می‌شمارد، احمق است. ای جوان، نصیحت پدرت را بشنو و از تعلیم مادرت رویگردان نشو، زیرا سخنان ایشان مانند تاج و جواهر، سیرت تو را زیبا خواهند ساخت.»

بیشتر قسمتهای امثال از کارهای شخص دانا و حکیم سخن می‌گوید و آنها را با کارهای شخص نادان و احمق مقایسه می‌کند؛ مانند این آیه: «آدم نادان فکر می‌کند هر کاری می‌کند درست است و احتیاج به نصیحت ندارد، اما شخص دانا به نصایح دیگران گوش می‌دهد» (۱۵:۱۲).

اغلب امثال با بهره‌گیری از گفتار متضاد، واقعیتهای زندگی روزانه را جلوه‌گر می‌سازد. «خبرچین هر جا می‌رود اسرار دیگران را فاش می‌کند، ولی شخص امین اسرار را در دل خود مخفی نگه می‌دارد» (۱۳:۱۱).

کتاب امثال دو نوع انسان را به ما معرفی می‌کند، انسانی که فقط بدنبال ارضای نفس خودش است و انسانی که می‌خواهد رضای خداوند را کسب کند. این کتاب به خواننده بینش می‌بخشد تا خردمندانه زندگی کند.

ارزش مثلها

مادرت رویگردان نشو،^۹ زیرا سخنان ایشان مانند تاج و جواهر، سیرت تو را زیبا خواهند ساخت.

^{۱۰} وقتی گناهکاران تو را وسوسه می‌کنند، تسلیم نشو. ^{۱۱} اگر آنها به تو بگویند: «بیا در کمین مردم بنشینیم و آنها را بکشیم»^{۱۲} و مانند قبر، آنها را ببلعیم و از هستی ساقط کنیم؛^{۱۳} از این راه ما اشیاء قیمتی فراوان به چنگ خواهیم آورد و خانه‌های خود را از این غنایم پر خواهیم ساخت؛^{۱۴} هر چه به دست بیاوریم به تساوی بین خود تقسیم خواهیم کرد؛ پس بیا و با ما همدست شو!^{۱۵} پسرم تو با آنها نرو و خود را از چنین افرادی دور نگه‌دار؛^{۱۶} زیرا آنها همیشه در پی گناه و قتل هستند.^{۱۷} یک پرنده وقتی می‌بیند برایش دام گذاشته‌اند، از آن دوری می‌کند.^{۱۸} ولی این افراد اینطور نیستند. آنها خودشان را به دام می‌اندازند و با دست خود گور خود را می‌کنند.^{۱۹} این است سرنوشت تمام کسانی که در پی سود نامشروع هستند. چنین اشخاص خود را نابود می‌کنند.

مثلهای سلیمان، پادشاه اسرائیل، که پسر داود بود:

^۲ این مثلها به شما کمک خواهند کرد تا حکمت و ادب بیاموزید و بتوانید معنی سخنان پرمغز را درک کنید. ^۳ آنها به شما یاد خواهند داد چگونه رفتار عاقلانه داشته باشید و با صداقت و عدالت و انصاف عمل کنید. ^۴ این مثلها به جاهلان حکمت می‌بخشند و به جوانان فهم و بصیرت.^۵ با شنیدن و درک این مثلها، حتی دانایان داناتر می‌شوند و دانشمندان چاره‌اندیشی کسب می‌کنند تا بتوانند معانی گفتار پیچیده حکیمان را بفهمند.

نصیحت به جوانان

^۷ نخستین قدم برای کسب دانش، خداترسی است. کسی که حکمت و ادب را خوار می‌شمارد، احمق است. ^۸ ای جوان، نصیحت پدرت را بشنو و از تعلیم

ندای حکمت

۲۰ حکمت در کوچه‌ها ندا می‌دهد. ۲۱ مردم را که در سر چهارراه‌ها و نزد دروازه شهر جمع شده‌اند صدا کرده، می‌گوید: ۲۲ «ای احمق‌ها! تا کی می‌خواهید احمق بمانید؟ تا کی می‌خواهید دانایی را مسخره کنید و از آن متنفر باشید؟ ۲۳ اگر سرزنش مرا می‌پذیرفتید من روح خود را بر شما نازل می‌کردم و شما را دانا می‌ساختم. ۲۴ بارها شما را صدا کردم ولی توجه نکردید، التماس نمودم اما اعتنا نمودید. ۲۵ شما نصیحت و نکوهش مرا نپذیرفتید. ۲۶ من نیز در روز مصیبتان به شما خواهم خندید، و هنگامی که بلا دامنگیرتان شود شما را مسخره خواهم کرد. ۲۷ وقتی بلا مانند طوفان شما را فراگیرد و مصیبت مثل گردباد شما را احاطه کند، و سختی و بدبختی شما را از پای درآورد، ۲۸ به داد شما نخواهم رسید، و اگر چه با اشتیاق بدنالم بگردید، مرا نخواهید یافت؛ ۲۹ زیرا از دانایی متنفر بوده‌اید و از خداوند اطاعت نکرده‌اید. ۳۰ نصیحت مرا گوش نگرفته‌اید و نکوهش مرا نپذیرفته‌اید. ۳۱ بنابراین ثمره راهی را که در پیش گرفته‌اید خواهید دید. ۳۲ زیرا سرکشی احمقان، ایشان را خواهد کشت و بی‌خیالی نادانان آنها را از پای در خواهد آورد. ۳۳ ولی همه کسانی که به من گوش دهند، از هیچ بلایی نخواهند ترسید و در امنیت زندگی خواهند کرد.»

پاداش حکمت

۲ ای پسر، اگر به سخنانم گوش بدهی و دستوراتم را اطاعت کنی، ۲ به حکمت گوش فرا دهی و طالب دانایی باشی، ۳ و اگر بدنال فهم و بصیرت بگردی ۴ و آن را مانند نقره بطلبی تا به چنگ آری، ۵ آنگاه خدا را خواهی شناخت و اهمیت خدا ترسی را خواهی آموخت. ۶ خداوند بخشنده حکمت است و سخنان دهان او به انسان فهم و دانش می‌بخشد. ۷ او به آدمهای خوب و درستکار کمک می‌کند و از آنها محافظت می‌نماید. ۸ او از اشخاص با انصاف و خداشناس حمایت می‌کند. ۹ اگر به سخنانم گوش بدهی، خواهی فهمید که

عدالت، انصاف و صداقت چیست و راه درست کدام است. ۱۰ حکمت جزو وجود تو خواهد شد و دانش به تو لذت خواهد بخشید. ۱۱ بصیرت و فهم تو، از تو محافظت خواهد کرد. ۱۲ و تو را از افراد بدکار دور نگه خواهد داشت افرادی که سخنانشان انسان را منحرف می‌سازد، ۱۳ افرادی که از راه راست برگشته‌اند و در ظلمت گناه زندگی می‌کنند، ۱۴ افرادی که از کارهای نادرست لذت می‌برند و از کج‌روی و شرارت خرسند می‌شوند، ۱۵ و هرکاری که انجام می‌دهند از روی حقه بازی و نادرستی است.

۱۶ حکمت می‌تواند تو را از زنان بدکاره و سخنان فریبده‌شان نجات دهد. ۱۷ این گونه زنان، شوهران خود را رها نموده، پیمان مقدس زناشویی را شکسته‌اند. ۱۸ و ۱۹ مردانی که به خانه‌های چنین زنانی قدم می‌گذارند، بسوی مرگ و نیستی پیش می‌روند و دیگر به زندگی سابق خود باز نمی‌گردند.

۲۰ اما تو راه خداشناسان را پیش بگیر و از راه راست منحرف نشو، ۲۱ زیرا درستکاران و خداشناسان در زمین زندگی خواهند کرد، ۲۲ ولی بدکاران و خداشناسان از زمین ریشه کن خواهند شد.

نصیحت به جوانان

۳ پسر، چیزهایی را که به تو آموخته‌ام هرگز فراموش نکن. اگر می‌خواهی زندگی خوب و طولانی داشته باشی، بدقت از دستورات من پیروی کن. ۳ محبت و راستی را هرگز فراموش نکن بلکه آنها را برگردنت بیاویز و بر صفحه دلت بنویس، ۴ اگر چنین کنی هم خدا از تو راضی خواهد بود هم انسان. ۵ با تمام دل خود به خداوند اعتماد کن و بر عقل خود تکیه منما. ۶ در هر کاری که انجام می‌دهی خدا را در نظر داشته باش و او در تمام کارهایت تو را موفق خواهد ساخت.

۷ به حکمت خود تکیه نکن بلکه از خداوند اطاعت نما و از بدی دوری کن، ۸ و این مرهمی برای زخم‌هایت بوده، به تو سلامتی خواهد بخشید. ۹ از دارایی خود برای خداوند هدیه بیاور، نوبر محصولت را به او تقدیم نما و به این وسیله او را

نفرت دارد، اما به درستکاران اعتماد می‌کند.
 ۳۳ لعنت خداوند بر بدکاران است، اما برکت و رحمت او شامل حال درستکاران می‌باشد.
 ۳۴ خداوند مسخره‌کنندگان را مسخره می‌کند، اما اشخاص فروتن را یاری می‌دهد. ۳۵ دانایان از عزت و احترام برخوردار خواهند گردید، ولی نادانان رسوا خواهند شد.

مزایای حکمت

۴ ای پسرانم، به نصیحت پدر خود گوش دهید و به آن توجه کنید تا دانا شوید. ۲ پندهای من مفید است؛ آنها را به خاطر بسپارید. ۳ من هم زمانی جوان بودم؛ پدری داشتم و تنها فرزند عزیز مادرم بودم. ۴ پدرم به من پند می‌داد و می‌گفت: «اگر حرفهای مرا بشنوی و به آنها عمل کنی، زنده خواهی ماند. ۵ حکمت و بصیرت کسب کن. سخنان مرا فراموش نکن و از آنها منحرف نشو. ۶ حکمت را ترک نکن، زیرا از تو حمایت خواهد کرد. آن را دوست بدار که از تو محافظت خواهد نمود. ۷ حکمت از هر چیزی بهتر است؛ به هر قیمتی شده آن را به دست بیاور. ۸ اگر برای حکمت ارزش قایل شوی، او نیز تو را سربلند خواهد نمود. اگر حکمت را در آغوش بگیری او به تو عزت خواهد بخشید ۹ و تاج عزت و افتخار بر سرت خواهد نهاد.»

۱۰ پسرانم به من گوش کن و آنچه به تو می‌گویم بپذیر تا عمری طولانی داشته باشی. ۱۱ من به تو حکمت آموختم و تو را بسوی راستی هدایت نمودم. ۱۲ وقتی راه روی مانعی بر سر راهت نخواهد بود و چون بدوی پایت نخواهد لغزید. ۱۳ آنچه را که آموخته‌ای حفظ کن و آن را از دست نده؛ آن را نگه‌دار، زیرا حیات توست. ۱۴ به راه بدکاران نرو و از روش گناهکاران پیروی ننما. ۱۵ از آنها دوری کن و روی خود را از آنان بگردان و به راه خود برو؛ ۱۶ زیرا ایشان تا بدی نکنند نمی‌خواهند و تا باعث لغزش و سقوط کسی نشوند آرام نمی‌گیرند. ۱۷ خوراک آنها ظلم و شرارت است.

۱۸ راه درستکاران مانند سپیده صبح است که

احترام کن. ۱۰ آنگاه انبارهای تو پر از وفور نعمت خواهد شد و خمره‌هایت از شراب تازه لبریز خواهد گردید.

۱۱ پسرانم، وقتی خداوند تو را تأدیب و تنبیه می‌کند، از او آزرده خاطر نشو، زیرا تنبیه کردن او دلیل محبت اوست. ۱۲ همانطور که هر پدری پسر محبوب خود را تنبیه می‌کند تا او را اصلاح نماید، خداوند نیز تو را تأدیب و تنبیه می‌کند.

۱۳ خوشبحال کسی که حکمت و بصیرت پیدا می‌کند؛ ۱۴ او از کسی که طلا و نقره یافته خوشبخت‌تر است! ۱۵ ارزش حکمت از جواهرات بیشتر است و آن را نمی‌توان با هیچ گنجی مقایسه کرد. ۱۶ حکمت به انسان زندگی خوب و طولانی، ثروت و احترام می‌بخشد. ۱۷ حکمت زندگی تو را از خوشی و سلامتی لبریز می‌کند. ۱۸ خوشبحال کسی که حکمت را به چنگ آورد، زیرا حکمت مانند درخت حیات است.

۱۹ خداوند به حکمت خود زمین را بنیاد نهاد و به عقل خویش آسمان را برقرار نمود. ۲۰ به علم خود چشمه‌ها را روی زمین جاری ساخت و از آسمان بر زمین باران بارانید.

۲۱ پسرانم، حکمت و بصیرت را نگاه‌دار و هرگز آنها را از نظر خود دور نکن؛ ۲۲ زیرا آنها به تو زندگی و عزت خواهند بخشید، ۲۳ و تو در امنیت خواهی بود و در راهی که می‌روی هرگز نخواهی لغزید؛ ۲۴ با خیال راحت و بدون ترس خواهی خوابیدی؛ ۲۵ از بلایی که بطور ناگهانی بر بدکاران نازل می‌شود، نخواهی ترسید؛ ۲۶ و خداوند تو را حفظ کرده، نخواهد گذاشت در دام بلا گرفتار شوی.

۲۷ اگر می‌توانی به داد کسی که محتاج است برسی، کمک خود را از او دریغ مدار. ۲۸ هرگز به همسایه‌ات مگو: «برو فردا بیا»، اگر همان موقع می‌توانی به او کمک کنی. ۲۹ علیه همسایه‌ات که با خیال راحت در جوار تو زندگی می‌کند توطئه نچین. ۳۰ با کسی که به تو بدی نکرده است بی‌جهت دعوا نکن. ۳۱ به اشخاص ظالم حسادت نکن و از راه و روش آنها پیروی ننما، ۳۲ زیرا خداوند از اشخاص کجرو

سرافکنده باشم.»

^{۱۵} پسر، نسبت به همسر خود وفادار باش و تنها نسبت به او عشق بورز. ^{۱۶} چرا باید از زنان هرزه خیابانی صاحب بچه شوی؟ ^{۱۷} فرزندان تو باید تنها مال خودت باشند و نباید غریبه‌ها در آنان سهمی داشته باشند. ^{۱۸} پس با زنت خوش باش و از همسر خود که در ایام جوانی با او ازدواج کرده‌ای لذت ببر. ^{۱۹} دلبریها و آغوش او تو را کافی باشد، و قلب تو فقط از عشق او سرشار گردد. ^{۲۰} چرا باید به زن بدکاره دل ببندی و زنی را که به تو تعلق ندارد در آغوش بگیری؟ ^{۲۱} خداوند بدقت تو را زیر نظر دارد و هر کاری را که انجام می‌دهی می‌سنجد.

^{۲۲} گناهان شخص بدکار مانند ریسمان به دورش می‌پیچد و او را گرفتار می‌سازد. ^{۲۳} بلهوسی او باعث مرگش خواهد شد و حماقتش او را به نابودی خواهد کشاند.

هشدارهای گوناگون

۶ ای پسر، اگر ضامن کسی شده‌ای و تعهد کرده‌ای که او قرضش را پس بدهد، ^۲ و اگر با این تعهد، خود را گرفتار ساخته‌ای، ^۳ تو در واقع اسیر او هستی و باید هر چه زودتر خود را از این دام رها سازی. پس فروتن شو و نزد او برو و از او خواهش کن تا تو را از قید این تعهد آزاد سازد. ^۴ خواب به چشمانت راه نده و آرام ننشین، ^۵ بلکه مانند آهویی که از چنگ صیاد می‌گریزد یا پرنده‌ای که از دامی که برایش نهاده‌اند می‌رهد، خود را نجات بده.

^۶ ای آدمهای تنبل، زندگی مورچه‌ها را مشاهده کنید و درس عبرت بگیرید. ^۷ آنها ارباب و رهبر و رئیسی ندارند، ^۸ ولی با این همه در طول تابستان زحمت می‌کشند و برای زمستان آذوقه جمع می‌کنند. ^۹ اما ای آدم تنبل، کار تو فقط خوابیدن است. پس کی می‌خواهی بیدار شوی؟ ^{۱۰} می‌گویی: «بگذار کمی بیشتر بخوابم! بگذار استراحت کنم.» ^{۱۱} اما بدان که فقر و تنگدستی مانند راهزنی مسلح بر تو هجوم خواهد آورد.

^{۱۲} آدم رذل و بدطینت که دایم دروغ می‌گوید،

رفته‌رفته روشنتر می‌شود تا سرانجام به روشنایی کامل روز تبدیل می‌گردد، ^{۱۹} اما راه بدکاران مثل سیاهی شب است. بدکاران می‌افتند و نمی‌دانند چه چیز باعث افتادنشان شده است.

^{۲۰} ای پسر، به آنچه که به تو می‌گویم بدقت گوش بده. ^{۲۱} سخنان مرا از نظر دور ندار، بلکه آنها را در دل خود حفظ کن، ^{۲۲} زیرا سخنان من به شنونده حیات و سلامتی کامل می‌بخشد. ^{۲۳} مواظب افکار تو باش، زیرا زندگی انسان از افکارش شکل می‌گیرد. ^{۲۴} دروغ و ناراستی را از دهان خود دور کن. ^{۲۵} چشمان خود را به هدف بدوز و به اطراف توجه نکن. ^{۲۶} مواظب راهی که در آن قدم می‌گذاری باش. همیشه در راه راست گام بردار تا در امان باشی. ^{۲۷} از راه راست منحرف نشو و خود را از بدی دور نگاهدار.

هشدار در مورد زنا

۵ ای پسر، به سخنان حکیمانه من گوش کن و به بصیرت من توجه نما. ^۲ آنگاه خواهی دانست چگونه درست رفتار کنی، و سخنان تو نشان خواهد داد که از دانایی برخوردار هستی. ^۳ زن بدکاره چرب زبان است و سخنان او مانند عسل شیرین می‌باشد؛ ولی عاقبت جز تلخی و درد چیزی برای تو باقی نمی‌گذارد. ^۵ زن بدکاره تو را بسوی مرگ و جهنم می‌کشاند، ^۶ زیرا او از راه زندگی منحرف شده و سرگردان است و نمی‌داند به کجا می‌رود. ^۷ ای جوانان، به من گوش دهید و آنچه را که می‌خواهم به شما بگویم هرگز فراموش نکنید: ^۸ از چنین زنی دوری کنید. حتی به در خانه‌اش هم نزدیک نشوید، ^۹ مبادا در دام وسوسه‌هایش گرفتار شوید و حیثیت خود را از دست بدهید و بقیه عمر خویش را صرف کسی کنید که رحم و شفقت ندارد. ^{۱۰} مبادا غریبه‌ها اموال شما را تصاحب نمایند و ثمره زحمت شما از آن دیگران شود، ^{۱۱} و عاقبت بیمار شده، از شدت درماندگی بنالید ^{۱۲} و بگویید: «کاش که گوش می‌دادم! کاش که تسلیم هوی و هوسهایم نمی‌شدم!» ^{۱۳} چرا به نصایح معلمانم گوش ندادم؟ چرا به سخنان ایشان توجه نکردم؟ ^{۱۴} اکنون باید پیش همه رسوا و

اموالش تمام شود. ^{۳۲} اما کسی که مرتکب زنا می شود احمق است، زیرا جان خود را تباه می کند. ^{۳۳} او را خواهند زد و رسوایی تا ابد گریبانگیر او خواهد بود؛ ^{۳۴} زیرا آتش خشم و حسادت شوهر آن زن شعله ور می گردد و با بی رحمی انتقام می گیرد. ^{۳۵} او تاوانی قبول نخواهد کرد و هیچ هدیه ای خشم او را فرونخواهد نشاند.

دوری از زن فاحشه

پسرم، نصایح مرا بشنو و همیشه آنها را به یاد داشته باش. ^۱ اوامر مرا به جا آور تا زنده بمانی. تعلیم مرا مانند مردمک چشم خود حفظ کن. ^۲ آن را آویزه گوش خود بساز و در اعماق دل خود نگه دار. ^۳ حکمت را خواهر خود بدان و بصیرت را دوست خود. ^۴ بگذار حکمت، تو را از رفتن بدنبال زنان هرزه و گوش دادن به سخنان فریبنده آنان باز دارد. ^۵ یک روز از پنجره خانه ام بیرون را تماشا می کردم. ^۶ یکی از جوانان احمق و جاهل را دیدم که در تاریکی شب از کوچه ای که در آن خانه زنی بدکار قرار داشت، می گذشت. ^۷ آن زن در حالیکه لباس وسوسه انگیزی بر تن داشت و نقشه های پلیدی در سر می پروراند، بسویش آمد. ^۸ (او زن گستاخ و بی شرمی بود و اغلب در کوچه و بازار پرسه می زد تا در هر گوشه و کناری مردان را بفریبد.) ^۹ آن زن بازوان خود را به دور گردن جوان حلقه کرده، او را بوسید و با نگاهی هوس انگیز به او گفت: ^{۱۰} «امروز نذر خود را ادا کردم و گوشت قربانی در خانه آماده است. ^{۱۱} پس برای یافتن تو از خانه بیرون آمدم. در جستجوی تو بودم که تو را دیدم. ^{۱۲} بر رختخوابم ملافه های رنگارنگ از پارچه حریر مصر پهن کرده ام و آن را با عطرها و خوشبو معطر ساخته ام. ^{۱۳} بیا از یکدیگر لذت ببریم و تا صبح از عشق سیر شویم. ^{۱۴} شوهرم در خانه نیست و به سفر دوری رفته است. ^{۱۵} به اندازه کافی با خود پول برده و تا آخر ماه بر نمی گردد.»

^{۱۶} به این ترتیب با سخنان فریبنده و وسوسه انگیزش آن جوان را اغوا کرد؛ ^{۱۷} بطوری

^{۱۸} و برای فریب دادن مردم با ایما و اشاره حرف می زند، ^{۱۹} و در فکر پلید خود پیوسته نقشه های شرورانه می کشد و نزاع برپا می کند، ^{۲۰} ناگهان دچار بلای علاج ناپذیری می گردد که او را از پای در می آورد. ^{۲۱-۲۲} هفت چیز است که خداوند از آنها نفرت دارد:

نگاه متکبرانه،

زبان دروغگو،

دستهایی که خون بی گناه را می ریزند،

فکری که نقشه های پلید می کشد،

پاهایی که برای بدی کردن می شتابند،

شاهدی که دروغ می گوید،

شخصی که در میان دوستان تفرقه می اندازد.

هشدار در مورد زنا

^{۲۳} ای پسر من، اوامر پدر خود را به جا آور و تعالیم مادرت را فراموش نکن. ^{۲۴} سخنان ایشان را آویزه گوش خود نما و نصایح آنها را در دل خود جای بده. ^{۲۵} اندرزهای ایشان تو را در راهی که می روی هدایت خواهند کرد و هنگامی که در خواب هستی از تو مواظبت خواهند نمود و چون بیدار شوی با تو سخن خواهند گفت؛ ^{۲۶} زیرا تعالیم و تأدیب های ایشان مانند چراغی پرنور راه زندگی تو را روشن می سازند. ^{۲۷} نصایح ایشان تو را از زنان بدکاره و سخنان فریبنده شان دور نگه می دارد.

^{۲۸} دلباخته زیبایی اینگونه زنان نشو. نگذار عشوه گری های آنها تو را وسوسه نماید؛ ^{۲۹} زیرا زن فاحشه تو را محتاج نان می کند و زن بدکاره زندگی تو را تباه می سازد. ^{۳۰} آیا کسی می تواند آتش را در بر بگیرد و نسوزد؟ ^{۳۱} آیا می تواند روی زغالهای داغ راه برود و پاهایش سوخته نشود؟ ^{۳۲} همچنان است مردی که با زن دیگری زنا کند. او نمی تواند از مجازات این گناه فرار کند.

^{۳۳} اگر کسی به دلیل گرسنگی دست به دزدی بزند مردم او را سرزنش نمی کنند، ^{۳۴} با اینحال وقتی به دام بیفتد باید هفت برابر آنچه که دزدیده است جریمه بدهد، ولو اینکه این کار به قیمت از دست دادن همه

۲۱ ثروت حقیقی از آن کسانی است که مرا دوست دارند، زیرا من خزانه‌های ایشان را پر می‌سازم.
 ۲۲ «خداوند در ابتدا، قبل از آفرینش عالم هستی، مرا با خود داشت. ۲۳ از ازل، پیش از به وجود آمدن جهان من به وجود آمدم. ۲۴ قبل از پیدایش اقیانوسها و چشمه‌های پر آب، ۲۵ قبل از آنکه کوهها و تپه‌ها به وجود آیند، ۲۶ قبل از آنکه خدا زمین و صحراها و حتی خاک را بیافریند من به وجود آمدم.

۲۷ «وقتی خدا آسمان را استوار ساخت و افق را بر سطح آبها کشید من آنجا بود. ۲۸ وقتی ابرها را در آسمان گسترانید و چشمه‌ها را از اعماق جاری نمود، ۲۹ وقتی حدود دریاها را تعیین کرد تا آبها از آن تجاوز نکنند و وقتی اساس زمین را بنیاد نهاد، ۳۰ من نزد او معمار بودم. موجب شادی همیشگی او بودم و در حضورش شادی می‌کردم. ۳۱ دنیا و انسانهایی که او آفریده بود مایه خوشی من بودند. ۳۲ پس ای جوانان به من گوش دهید، زیرا همه کسانی که از دستورات من پیروی می‌کنند سعادت‌مندند.

۳۳ «به نصیحت من گوش کنید؛ عاقل باشید و نصیحت مرا رد نکنید. ۳۴ خوشبحال کسی که به من گوش دهد و هر روز جلو در خانه من انتظار مرا بکشد، ۳۵ زیرا هر که مرا بیابد حیات را یافته و خداوند را خشنود ساخته است؛ ۳۶ اما کسی که مرا از دست بدهد به جانش لطمه می‌زند، آنانی که از من متنفر باشند مرگ را دوست دارند.»

حکمت و حماقت

۹ حکمت کاخی بنا کرده است که هفت ستون دارد. ۲ او مهمانی بزرگی ترتیب داده و انواع شرابها و خوراکیها را آماده کرده است ۳ و کنیزان خود را فرستاده، تا بر بلندترین مکان شهر بایستند و ندا سر دهند: ۴ «ای آدمهای جاهل و نادان بیایید ۵ و از خوراک و شرابی که آماده کرده‌ام بخورید. ۶ راه جهالت را ترک گفته، زنده بمانید. راه دانا شدن را پیش بگیرید.»

۷ اگر آدم بدکاری را که همیشه دیگران را مسخره می‌کند تأدیب نمایی، جز اینکه مورد اهانت او واقع

که او مثل گاوی که به کشتارگاه می‌رود، چون گوزن به دام افتاده‌ای که در انتظار تیری باشد که قلبش را بشکافد، بدنال آن فاحشه رفت. او مثل پرنده‌ای است که به داخل دام می‌پرد و نمی‌داند در آنجا چه سرنوشتی در انتظارش است.

۲۴ ای جوانان، به من گوش دهید و به سخنانم توجه کنید. ۲۵ نگذارید چنین زنی دل شما را برباید. از او دور شوید، مبدا شما را به گمراهی بکشد. ۲۶ او بسیاری را خانه خراب کرده است و مردان زیادی قربانی هوسرانیهای او شده‌اند ۲۷ خانه او راهی است بسوی مرگ و هلاکت.

ندای حکمت

۸ آیا ندای حکمت را نمی‌شنوید؟ ۳۰۲ حکمت دم دروازه‌های شهر و سر چهار راهها و جلو در هر خانه‌ای ایستاده، می‌گوید: ۵۰۴ «ای انسانهای جاهل و نادان به ندای من گوش دهید و زیرکی و فهم کسب کنید. ۷۰۶ به من گوش دهید، زیرا سخنان من گرانبهاست. من حقیقت و راستی را بیان می‌کنم و از ناراستی نفرت دارم. ۸ سخنان من بر حق است و کسی را گمراه نمی‌کند. ۹ حرفهای من برای کسی که گوش شنوا داشته باشد واضح و روشن است. ۱۰ تعلیمی که من می‌دهم از طلا و نقره گرانبها تر است. ۱۱ ارزش من از یاقوت بیشتر است و هیچ چیز را نمی‌توان با من مقایسه کرد. ۱۲ من حکمتم و از زیرکی و دانایی و بصیرت برخوردار می‌باشم. ۱۳ اگر کسی خداترس باشد، از بدی نفرت خواهد داشت. من از غرور و تکبر، رفتار و گفتار نادرست متنفرم.

۱۵ و ۱۴ «من هدایت می‌کنم و فهم و بصیرت می‌بخشم. به نیروی من پادشاهان سلطنت می‌کنند و قضات به عدل و انصاف قضاوت می‌نمایند. ۱۶ تمام رهبران و بزرگان جهان به کمک من حکمرانی می‌کنند. ۱۷ من کسانی را که مرا دوست دارند، دوست دارم. آنانی که در جستجوی من باشند مرا خواهند یافت. ۱۸ ثروت و حرمت، اموال و موفقیت در اختیار من است. ۱۹ بخششهای من از طلای ناب و نقره خالص بهتر است. ۲۰ راههای من عدل و حق است.

یاوه گو هلاک می شود.
 ۹ قدمهای آدم درستکار ثابت و استوار است، ولی
 شخص کجرو عاقبت می لغزد و می افتد.
 ۱۰ پوشاندن حقیقت ناآرامی ایجاد می کند، اما
 سرزنش آشکار آرامش بوجود می آورد.
 ۱۱ دهان درستکاران چشمه حیات است، اما دهان
 شخص بدکار پر از نفرین می باشد.
 ۱۲ کینه و نفرت باعث نزاع می شود، ولی محبت
 گناه دیگران را می بخشد.
 ۱۳ اشخاص دانا بخاطر سخنان حکیمانه شان مورد
 ستایش قرار می گیرند، اما اشخاص نادان چوب
 حماقت خود را می خورند.
 ۱۴ در دهان شخص دانا سخنان سنجیده یافت
 می شود، اما آدم نادان نسنجیده سخن می گوید و
 خرابی به بار می آورد.
 ۱۵ ثروت شخص ثروتمند او را محافظت می کند،
 اما بینوایی شخص فقیر او را از پای در می آورد.
 ۱۶ درآمد شخص درستکار به زندگی او رونق
 می بخشد، اما شخص بدکار درآمد خود را در راههای
 گناه آلود بر باد می دهد.
 ۱۷ کسی که تأدیب را می پذیرد در راه حیات گام بر
 می دارد، اما کسی که نمی خواهد اصلاح گردد، به
 گمراهی کشیده می شود.
 ۱۸ کسی که کینه اش را پنهان می کند آدم نادرستی
 است. شخصی که شایعات بی اساس را پخش می کند
 احمق است.
 ۱۹ پرحرفی، انسان را بسوی گناه می کشاند. عاقل
 کسی است که زبانش را مهار کند.
 ۲۰ سخنان درستکاران مانند نقره گرانیه است، اما
 حرفهای بدکاران هیچ ارزشی ندارد.
 ۲۱ سخنان خوب درستکاران، دیگران را احیا
 می کند، اما حماقت نادانان باعث مرگ خودشان
 می شود.
 ۲۲ برکت خداوند انسان را ثروتمند می سازد بدون
 اینکه زحمتی برای وی به بار آورد.
 ۲۳ آدم نادان از عمل بد لذت می برد و شخص دانا
 از حکمت.

شوی نتیجه دیگری نخواهد داشت. ^۸ پس او را به
 حال خود واگذار چون اگر بخواهی به او کمک کنی از
 تو متنفر می شود؛ اما اگر شخص دانا را تأدیب کنی تو
 را دوست خواهد داشت. ^۹ اگر آدم دانا را نصیحت
 کنی داناتر می شود و اگر به آدم درستکار تعلیم بدهی
 علمش بیشتر می گردد؛ ^{۱۰} زیرا خداترسی اساس
 حکمت است و شناخت خدای مقدس انسان را دانا
 می کند. ^{۱۱} حکمت عمرت را زیاد می کند. ^{۱۲} اگر
 حکمت داشته باشی سودش به خودت می رسد و اگر
 حکمت را ناچیز بشماری به خودت زیان می رسانی.
 ۱۳ حماقت مانند زنی وراج و گستاخ و ابله
 می باشد. ^{۱۴} او دم در خانه اش می نشیند و یا در
 بلندترین مکان شهر می ایستد ^{۱۵} و رهگذرانی را که از
 آنجا عبور می کنند صدا می زند ^{۱۶} و به اشخاص جاهل
 و نادان می گوید: «پیش من بیایید. ^{۱۷} آب دزدی
 شیرین است و نان دزدی لذیذ.» ^{۱۸} آنها نمی دانند که
 عاقبت کسانی که به خانه او می روند مرگ و هلاکت
 است.

مثلهای سلیمان

۱۰ پسر عاقل پدرش را شاد می سازد، اما پسر
 نادان باعث غم مادرش می گردد.
 ۲ ثروتی که از راه نادرست به دست آمده باشد
 نفعی به انسان نمی رساند، اما درستکاری به او سعادت
 دایمی می بخشد.
 ۳ خداوند نمی گذارد مرد درستکار گرسنگی بکشد
 و یا مرد شیریر به آرزوی خود برسد.
 ۴ آدمهای تنبل، فقیر می شوند، ولی اشخاص فعال
 ثروتمند می گردند.
 ۵ کسی که بموقع محصول خود را برداشت می کند
 عاقل است، اما کسی که موقع برداشت محصول
 می خوابد مایه ننگ است.
 ۶ بر سر درستکاران برکت هاست، اما وجود
 بدکاران از ظلم و لعنت پوشیده است. ^۷ نیکان خاطره
 خوبی از خود باقی می گذارند، اما نام بدکاران به
 فراموشی سپرده می شود.
 ۸ شخص عاقل پند و اندرز را می پذیرد، اما نادان

آب می‌شود.^۸ مرد درستکار از تنگنا رهایی می‌یابد و مرد بدکار بجای او گرفتار می‌شود.^۹ حرفهای مرد خدانشناس انسان را به هلاکت می‌کشاند، اما حکمت شخص درستکار او را از هلاکت می‌رهاند.^{۱۰} تمام شهر برای موفقیت آدم خوب شادی می‌کنند و از مرگ آدم بد خوشحال می‌شوند.^{۱۱} از برکت وجود خدانشناسان شهر ترقی می‌کند، اما شرارت بدکاران موجب تباهی آن می‌شود.^{۱۲} کسی که در باره دیگران با تحقیر صحبت می‌کند آدم نادانی است. آدم عاقل جلو زبان خود را می‌گیرد.^{۱۳} خبرچین هر جا می‌رود اسرار دیگران را فاش می‌کند، ولی شخص امین، اسرار را در دل خود مخفی نگه می‌دارد.^{۱۴} بدون رهبری خردمندانه، ملت در زحمت می‌افتد؛ اما وجود مشاوران زیاد امنیت کشور را تضمین می‌کند.^{۱۵} ضامن آدم غریب نشو چون ضرر خواهی دید. اگر می‌خواهی در دردسر نیفتی ضامن کسی نشو.^{۱۶} زن نیکو سیرت، عزت و احترام به دست می‌آورد، اما مردان قوی فقط می‌توانند ثروت به چنگ آورند.^{۱۷} مرد رحیم به خودش نفع می‌رساند، اما آدم ستمگر به خودش لطمه می‌زند.^{۱۸} ثروت شخص بدکار، موقتی و ناپایدار است، ولی اجرت آدم خوب جاودانی است.^{۱۹} شخص درستکار از حیات برخوردار می‌شود، اما آدم بدکار بسوی مرگ می‌رود.^{۲۰} خداوند از افراد بدطینت متنفر است، ولی از درستکاران خشنود می‌باشد.^{۲۱} مطمئن باش بدکاران مجازات خواهند شد، اما درستکاران رهایی خواهند یافت.^{۲۲} زیبایی در زن نادان مانند حلقه طلا در پوزه گراز است.^{۲۳} آرزوی نیکان همیشه برآورده می‌شود، اما

^{۲۴} آنچه بدکاران از آن می‌ترسند بر سرشان می‌آید، اما نیکان به آرزوی خود می‌رسند.^{۲۵} بلا و مصیبت چون گردباد از راه می‌رسد و بدکاران را با خود می‌برد، اما شخص درستکار مانند صخره، پابرجا می‌ماند.^{۲۶} هرگز از آدم تنبل نخواه برای تو کاری انجام دهد؛ او مثل دودی است که به چشم می‌رود و مانند سرکه‌ای است که دندان را کند می‌کند.^{۲۷} خدا ترسی سالهای عمر انسان را زیاد می‌کند، اما شرارت از عمر او می‌کاهد.^{۲۸} امید درستکاران به شادی می‌انجامد، اما امید بدکاران برباد می‌رود.^{۲۹} خدا برای نیکان قلعه‌ای محافظ است، اما او بدان را هلاک خواهد کرد.^{۳۰} درستکاران همیشه از امنیت برخوردار خواهند بود، اما بدکاران بر زمین، زنده نخواهند ماند.^{۳۱} از دهان درستکاران غنچه‌های حکمت می‌شکفتد، اما زبان دروغگویان از ریشه کنده خواهد شد.^{۳۲} افراد درستکار همیشه سخنان خوشایند بر زبان می‌آورند، اما دهان بدکاران از حرفهای نیشدار پر است.
۱۱ خداوند از ثقلب و کلاهبرداری متنفر است، ولی درستکاری و صداقت را دوست دارد.^۲ تکبر باعث سرافکنندگی می‌شود، پس دانا کسی است که فروتن باشد.^۳ صداقت مرد درستکار راهنمای اوست، اما نادرستی شخص بدکار، او را به نابودی می‌کشاند.^۴ در روز داوری مال و ثروت به داد تو نمی‌رسد، اما صداقت می‌تواند تو را از مرگ برهاند.^۵ صداقت درستکاران راهشان را هموار می‌کند، اما بدکاران در زیر بار سنگین گناهان خود از پا در می‌آیند.^۶ صداقت نیکان آنها را نجات می‌دهد، ولی بدکاران در دام خیانت خود گرفتار می‌شوند.^۷ آدم خدانشناس وقتی بمیرد همه امیدهایش از بین می‌رود و انتظاری که از قدرتش داشت نقش بر

خشم خدا در انتظار بدکاران است.

^{۲۴} هستند کسانی که با سخاوت خرج می‌کنند و با این وجود ثروتمند می‌شوند؛ و هستند کسانی که بیش از اندازه جمع می‌کنند، اما عاقبت نیازمند می‌گردند.

^{۲۵} شخص سخاوتمند کامیاب می‌شود و هر که دیگران را سیراب کند خود نیز سیراب خواهد شد.

^{۲۶} کسی که غله‌اش را احتکار می‌کند تا به قیمت گرانتری بفروشد، مورد نفرین مردم قرار خواهد گرفت، ولی دعای خیر مردم همراه کسی خواهد بود که غله خود را در زمان احتیاج به آنها می‌فروشد.

^{۲۷} اگر در پی نیکی باشی مورد لطف خدا خواهی بود، ولی اگر بدنبال بدی بروی جز بدی چیزی نصیب نخواهد شد.

^{۲۸} کسی که بر ثروت خود تکیه کند خواهد افتاد، اما درستکاران که بر خدا تکیه می‌کنند مانند درخت سبز شکوفه خواهند آورد.

^{۲۹} شخص نادانی که باعث ناراحتی خانواده‌اش می‌شود سرانجام هستی خود را از دست خواهد داد و برده دانا یان خواهد شد.

^{۳۰} ثمره کار خداشناسان حیات بخش است و تمام کسانی که مردم را بسوی نجات هدایت می‌کنند دانا هستند.

^{۳۱} اگر درستکاران پاداش اعمال خود را در این دنیا می‌یابند، بدون شک گناهکاران و بدکاران نیز بسزای اعمال خود می‌رسند.

کسی می‌تواند دانا شود که تأدیب را دوست داشته باشد. هر که از اصلاح شدن نفرت داشته باشد احمق است.

^۲ خداوند از اشخاص نیک خشنود است، اما کسانی را که نقشه‌های پلید می‌کشند محکوم می‌کند.

^۳ انسان با کارهای بد نمی‌تواند برای خود امنیت به وجود آورد، اما اشخاص درستکار پابرجا خواهند ماند.

^۴ زن خوب، تاج سر شوهرش است، ولی زن بی‌حیا مانند خوره جان او را می‌خورد.

^۵ انسان خوب فکرش پر از درستکاری است، اما فکر آدم بدکار انباشته از دروغ و نیرنگ است.

^۶ حرفهای بدکاران مردم را به دام هلاکت می‌کشاند، اما سخنان نیکان مردم را رهایی می‌بخشد. ^۷ بدکاران نابود می‌شوند، اما نیکان پایدار می‌مانند.

^۸ آدم عاقل را همه می‌ستایند، اما شخص کوتاه‌فکر را حقیر می‌شمارند.

^۹ بهتر است انسان شخص مهمی به حساب نیاید اما زندگی او تأمین باشد تا اینکه خود را آدم بزرگی نشان دهد ولی محتاج نان باشد.

^{۱۰} شخص خداشناس حتی به فکر آسایش حیواناتش نیز هست، اما رحم و مروت خداشناسان چیزی بجز ستمگری نیست.

^{۱۱} هر که در زمین خود زراعت کند نان کافی خواهد داشت، اما کسی که وقت خود را به بیهودگی بگذراند آدم احمقی است.

^{۱۲} اشخاص خداشناس چشم طمع به اموالی که بدکاران غارت کرده‌اند دارند، در حالیکه خداشناسان از اموال خود به یکدیگر کمک می‌کنند.

^{۱۳} دروغ انسان را در دام گرفتار می‌کند، ولی راستی و صداقت موجب خلاصی می‌گردد.

^{۱۴} پاداش تو بستگی به گفتار و رفتار تو دارد. هر چه بکاری همان را درو خواهی کرد.

^{۱۵} آدم نادان فکر می‌کند هرکاری می‌کند درست است و احتیاج به نصیحت ندارد، اما شخص دانا به نصایح دیگران گوش می‌دهد.

^{۱۶} آدم نادان در مقابل توهین دیگران زود عصبانی می‌شود، ولی شخص دانا خونسردی خود را حفظ می‌کند.

^{۱۷} وقتی که حقیقت را می‌گویی عدالت اجرا می‌گردد، اما دروغ به بی‌عدالتی منجر می‌شود.

^{۱۸} هستند کسانی که با حرفهای نسنجیده خود زخم زبان می‌زنند، ولی سخنان مرد دانا تسکین دهنده و شفا بخش است.

^{۱۹} عمر دروغ کوتاه است، اما حقیقت تا ابد پایدار می‌ماند.

^{۲۰} افکار توطئه‌گران پر از نیرنگ است، اما دل‌های آنانی که خیراندیش هستند آکنده از شادی می‌باشد.

۹ زندگی شخص نیک مانند چراغی نورانی می‌درخشد، ولی زندگی گناهکاران مثل چراغی است که در حال خاموشی است.

۱۰ تکبر باعث نزاع می‌شود، ولی شخص دانا نصیحت را می‌پذیرد.

۱۱ ثروتی که از راه نادرست به دست بیاید طولی نمی‌کشد که از دست می‌رود؛ اما دارایی که با کار و کوشش جمع شود، بتدریج زیاد می‌گردد.

۱۲ آرزویی که انجام آن به تعویق افتاده باشد دل را بیمار می‌کند، اما برآورده شدن مراد، شادی و حیات می‌بخشد.

۱۳ هر که دستوری را که به او داده‌اند خوار بشمارد بی‌سزا نخواهد ماند، اما آنکه آن را اطاعت کند پاداش خواهد یافت.

۱۴ تعلیم مرد دانا چشمه حیات است و شخص را از دامهای مرگ می‌رهاند.

۱۵ دانایی، احترام می‌آورد ولی خیانت به هلاکت منتهی می‌شود.

۱۶ مرد دانا سنجیده عمل می‌کند، اما آدم نادان حماقت خود را بروز می‌دهد.

۱۷ قاصدی که قابل اعتماد نباشد باعث گرفتاری می‌شود، اما پیک امین موجب آرامش است.

۱۸ فقر و رسوایی دامنگیر کسی می‌شود که تأدیب را نمی‌پذیرد، اما شخصی که آن را بپذیرد مورد احترام واقع خواهد شد.

۱۹ برآورده شدن آرزوها لذت‌بخش است، اما افراد نادان در پی آرزوهای ناپاک خود هستند و نمی‌خواهند از آنها دست بردارند.

۲۰ با اشخاص دانا معاشرت کن و دانا خواهی شد، با احمقان بنشین و زیان خواهی دید.

۲۱ بلا دامنگیر گناهکاران می‌شود، اما چیزهای خوب نصیب نیکان می‌گردد.

۲۲ شخص نیک حتی برای نوه‌هایش میراث باقی می‌گذارد، اما ثروتی که گناهکاران اندوخته‌اند به درستکاران می‌رسد.

۲۳ زمین آدم فقیر ممکن است محصول فراوان بدهد، ولی ظالمان آن را از چنگ او در می‌آورند.

۲۱ هیچ بدی به خداشناسان نمی‌رسد، اما بدکاران همیشه گرفتار بلا می‌شوند.

۲۲ خدا کسانی را که به قول خود وفا می‌کنند دوست دارد، ولی از اشخاص بدقول بیزار است.

۲۳ آدم عاقل علم و دانش خود را به نمایش نمی‌گذارد، ولی شخص نادان حماقت خود را آشکار می‌سازد.

۲۴ کار و کوشش، انسان را به قدرت می‌رساند؛ اما تنبلی، او را نوکر دیگران می‌سازد.

۲۵ غم و غصه انسان را گرانبار می‌کند، اما سخن دلگرم‌کننده او را سبکبار و شاد می‌سازد.

۲۶ شخص درستکار مردم را به راه راست هدایت می‌کند، اما آدم بدکار آنها را منحرف می‌سازد.

۲۷ آدم تنبل حتی دنبال شکار خود نیز نمی‌رود. تلاش و کوشش، گنج گرانبهای انسان است.

۲۸ راهی که خداشناسان در آن گام بر می‌دارند به حیات منتهی می‌شود و در آن مرگ نیست.

جوان عاقل تأدیب پدر خود را می‌پذیرد، ولی جوانی که همه چیز را به باد مسخره می‌گیرد از پذیرفتن آن سر باز می‌زند.

۲ سخنان مرد نیک حتی برای خود او نیکوست و جانش را سیر می‌کند، اما شخص بداندیش فقط تشنه ظلم است.

۳ هر که زبان خود را نگه دارد جان خود را حفظ می‌کند، اما کسی که نسنجیده سخن بگوید خود را هلاک خواهد کرد.

۴ آدم تنبل آنچه را که آرزو می‌کند به دست نمی‌آورد، اما شخص کوشا کامیاب می‌شود.

۵ شخص درستکار از دروغ گفتن نفرت دارد، اما آدم دروغگو رسوا و خوار می‌شود.

۶ صداقت درستکاران آنها را حفظ می‌کند، اما شرارت بدکاران آنها را به نابودی می‌کشانند.

۷ هستند کسانی که وانمود می‌کنند ثروتمندند در حالیکه چیزی ندارند، و هستند کسانی که خود را فقیر نشان می‌دهند اما صاحب ثروت هنگفتی می‌باشند.

۸ ثروت شخص پولدار صرف حفاظت جان او می‌شود، اما جان آدم فقیر را خطری تهدید نمی‌کند.

۱۴ آدم خدانشناس نتیجه کارهای خود را خواهد دید و شخص نیک از ثمره اعمال خویش بهره خواهد برد.

۱۵ آدم ساده لوح هر حرفی را باور می‌کند، اما شخص زیرک سنجیده رفتار می‌نماید. ۱۶ شخص دانا محتاط است و از خطر دوری می‌کند، ولی آدم نادان از روی غرور، خود را به خطر می‌اندازد.

۱۷ آدم تندخو کارهای احمقانه می‌کند و شخص حيله گر مورد نفرت قرار می‌گیرد.

۱۸ حماقت نصیب جاهلان می‌شود و دانایی نصیب زیرکان.

۱۹ بدکاران عاقبت در برابر نیکان سر تعظیم فرود خواهند آورد و محتاج آنان خواهند شد.

۲۰ ثروتمندان دوستان بسیار دارند، اما شخص فقیر را حتی همسایه‌هایش تحقیر می‌کنند.

۲۱ خوار شمردن فقرا گناه است. خوشبحال کسی که بر آنها ترحم کند.

۲۲ کسانی که نقشه‌های پلید در سر می‌پرورانند گمراه خواهند شد، ولی آنانی که نیت خوب دارند مورد محبت و اعتماد قرار خواهند گرفت.

۲۳ کسی که زحمت می‌کشد منفعت عایدش می‌شود، ولی آنکه فقط حرف می‌زند فقیر خواهد شد.

۲۴ ثروت نصیب دانایان خواهد شد، اما پاداش احمقان حماقت ایشان است.

۲۵ شاهد راستگو جان مردم را نجات می‌دهد، اما شاهد دروغگو به مردم خیانت می‌کند.

۲۶ کسی که از خداوند می‌ترسد تکیه گاه محکمی دارد و فرزندانش در امان خواهند بود.

۲۷ خدا ترسی چشمه حیات است و انسان را از دامهای مرگ دور نگه می‌دارد.

۲۸ عظمت یک پادشاه بستگی به تعداد مردمی دارد که بر آنها فرمان می‌راند. پادشاه بدون ملت نابود می‌شود.

۲۹ کسی که صبر و تحمل دارد شخص بسیار عاقلی است، اما از آدم تندخو حماقت سر می‌زند.

۳۰ آرامش فکر به بدن سلامتی می‌بخشد، اما

۲۴ کسی که فرزند خود را تنبیه نمی‌کند او را دوست ندارد، اما کسی که فرزندش را دوست دارد از تأدیب او کوتاهی نمی‌کند.

۲۵ شخص درستکار از خوراکی که دارد می‌خورد و سیر می‌شود، ولی آدم بدکار گرسنگی می‌کشد.

زن دانا خانه خود را بنا می‌کند، اما زن نادان با دست خود خانه‌اش را خراب می‌کند.

۲ کسانی که به راستی عمل می‌کنند به خداوند احترام می‌گذارند، ولی اشخاص بدکار او را تحقیر می‌کنند.

۳ احمق چوب حرفهای متکبرانه خود را می‌خورد، ولی سخنان مرد دانا او را محافظت می‌کند.

۴ اگر در طویله گاو نباشد، طویله تمیز می‌ماند، اما بدون گاو نمی‌توان محصول زیادی به دست آورد.

۵ شاهد امین دروغ نمی‌گوید، ولی از دهان شاهد ناراست دروغ می‌بارد.

۶ کسی که همه چیز را به باد مسخره می‌گیرد هرگز نمی‌تواند حکمت پیدا کند، اما شخص فهیم به آسانی آن را به دست می‌آورد.

۷ از احمقان دوری کن زیرا چیزی ندارند به تو یاد دهند.

۸ حکمت شخص عاقل راهنمای اوست، اما حماقت احمقان باعث گمراهی آنان می‌شود.

۹ آدمهای احمق با گناه بازی می‌کنند، اما درستکاران رضایت خدا را می‌طلبند.

۱۰ تنها دل خود شخص است که تلخی جان او را احساس می‌کند و در شادی او نیز کسی جز خودش نمی‌تواند سهیم باشد.

۱۱ خانه بدکاران خراب می‌شود، اما خیمه درستکاران وسعت می‌یابد.

۱۲ راههایی هستند که بنظر انسان راست می‌آیند اما عاقبت به مرگ منتهی می‌شوند.

۱۳ خنده نمی‌تواند اندوه دل را پنهان سازد؛ هنگامی که خنده پایان می‌یابد، درد و اندوه بر جای خود باقی می‌ماند.

۱۱ حتی دنیای مردگان از نظر خداوند پنهان نیست، پس آیا انسان می‌تواند افکارش را از او پنهان کند؟
 ۱۲ کسی که کارش مسخره کردن است از نزدیک شدن به افراد دانا خودداری می‌کند چون دوست ندارد سرزنش آنها را بشنود.
 ۱۳ دل شاد، چهره را شاداب می‌سازد، اما تلخی دل، روح را افسرده می‌کند.
 ۱۴ شخص دانا تشنه دانایی است، اما نادان خود را با حماقت سیر می‌کند.
 ۱۵ انسان وقتی غمگین است همه چیز بنظرش بد می‌آید، اما وقتی دلش شاد است هر چیزی او را خوشحال می‌کند.
 ۱۶ دارایی کم همراه با خداترسی بهتر است از ثروت هنگفت با اضطراب.
 ۱۷ نان خشک خوردن در جایی که محبت هست، بهتر است از غذای شاهانه خوردن در جایی که نفرت وجود دارد.
 ۱۸ آدم تندخو نزاع به پا می‌کند، ولی شخص صبور دعوا را فرو می‌نشاند.
 ۱۹ راه آدم تنبل با خارها پوشیده است، اما راه شخص درستکار هموار است.
 ۲۰ فرزند دانا پدرش را خوشحال می‌کند، اما فرزند احمق مادرش را تحقیر می‌نماید.
 ۲۱ آدم احمق از کارهای ابلهانه لذت می‌برد، اما شخص فهمیده از راه راست منحرف نمی‌شود.
 ۲۲ نقشه‌ای که بدون مشورت کشیده شود، با شکست مواجه می‌گردد، اما مشورت بسیار، باعث موفقیت می‌شود.
 ۲۳ انسان وقتی جواب درست می‌دهد از آن لذت می‌برد. چه عالی است سخنی که بجا گفته شود!
 ۲۴ راه دانایان بسوی حیات بالا می‌رود و آنها را از فرو رفتن به جهنم باز می‌دارد.
 ۲۵ خداوند خانه متکبران را از بین می‌برد، اما ملک بیوه زنان را حفظ می‌کند.
 ۲۶ خداوند از نقشه‌های پلید متنفر است، ولی افکار پاک مورد پسند او می‌باشند.
 ۲۷ کسی که دنبال سود نامشروع می‌رود به

حسادت مانند خوره جان را می‌خورد.
 ۳۱ هر که به فقرا ظلم کند به آفریننده آنها اهانت کرده است و هر که به فقرا ترحم نماید، به خدا احترام گذاشته است.
 ۳۲ خداشناسان وقتی بمیرند پناهگاهی دارند، اما گناهکاران بوسیله گناهان خودشان تباه می‌شوند.
 ۳۳ اشخاص فهمیده حکمت را در دل خود حفظ می‌کنند، اما آدم‌های نادان آن را به نمایش می‌گذارند.
 ۳۴ درستکاری مایه سرافرازی یک قوم است و گناه مایه رسوایی آن.
 ۳۵ پادشاه از خدمتگزاران کاردان خشنود می‌گردد، ولی کسانی که در دسر ایجاد می‌کنند مورد غضب او واقع می‌شوند.
۱۵ جواب ملایم خشم را فرو می‌نشاند، اما جواب تند آن را بر می‌انگیزاند.
 ۲ از زبان مرد دانا حکمت می‌چکد، اما از دهان آدم نادان حماقت بیرون می‌آید.
 ۳ خدا همه جا را زیر نظر دارد و ناظر اعمال نیکان و بدان است.
 ۴ سخنان آرامش‌بخش حیات می‌بخشند، اما حرفهای تند باعث دلشکستگی می‌شوند.
 ۵ شخص نادان نصیحت پدر خود را خوار می‌شمارد، ولی فرزند عاقل تأدیب پدرش را می‌پذیرد.
 ۶ خانه شخص درستکار از ثروت مملو است، اما دسترنج آدمهای بدکار برای ایشان تلخکامی به بار می‌آورد.
 ۷ حکمت توسط دانایان منتشر می‌شود نه بوسیله احمقانی که در آنها راستی نیست.
 ۸ خداوند از قربانی‌های بدکاران نفرت دارد، اما از دعای درستکاران خشنود است.
 ۹ خداوند از اعمال بدکاران متنفر است، اما پیروان راستی را دوست می‌دارد.
 ۱۰ کسانی که راه راست را ترک گفته‌اند تنبیه سختی در انتظارشان است و اگر نخواهند تنبیه و اصلاح شوند خواهند مرد.

خانواده‌اش لطمه می‌زند، اما شخصی که از رشوه نفرت دارد زندگی خوبی خواهد داشت.

۲۸ آدم خوب قبل از جواب دادن فکر می‌کند، اما آدم بد زود جواب می‌دهد و مشکلات به بار می‌آورد.

۲۹ خداوند از بدکاران دور است، ولی دعای نیکان را می‌شنود.

۳۰ دیدن صورت شاد و شنیدن خبر خوش به انسان شادی و سلامتی می‌بخشد.

۳۱ کسی که انتقادهای سازنده را بپذیرد، جزو دانایان به حساب خواهد آمد.

۳۲ کسی که تأدیب را نپذیرد به خودش لطمه می‌زند، ولی هر که آن را بپذیرد دانایی کسب می‌کند.

۳۳ خدا ترسی به انسان حکمت می‌آموزد و فروتنی برای او عزت و احترام به بار می‌آورد.

۱۶ انسان نقشه‌های زیادی می‌کشد، اما نتیجه نهایی آنها در دست خداست.

۲ تمام کارهای انسان بنظر خودش درست است، اما انگیزه‌ها را خداوند می‌بیند.

۳ نقشه‌های خود را به دست خداوند بسپار، آنگاه در کارهایت موفق خواهی شد.

۴ خداوند هر چیزی را برای هدف و منظوری خلق کرده است. او حتی بدکاران را برای مجازات آفریده است.

۵ خداوند از اشخاص متکبر نفرت دارد و هرگز اجازه نخواهد داد آنها از مجازات فرار کنند.

۶ درستکار و با محبت باش که خدا گناحت را خواهد بخشید. از خداوند بترس که بدی از تو دور خواهد شد.

۷ وقتی کسی خدا را خشنود می‌سازد، خداکاری می‌کند که حتی دشمنان آن شخص نیز با وی از در صلح و آشتی در آیند.

۸ مال کم که از راه درست به دست آمده باشد بهتر است از ثروت هنگفتی که از راه نادرست فراهم شده باشد.

۹ انسان در فکر خود نقشه‌ها می‌کشد، اما خداوند او را در انجام آنها هدایت می‌کند.

۱۰ فرمان پادشاه مانند وحی قطعی است، پس او نباید در داوری اشتباه کند.

۱۱ خداوند می‌خواهد در معاملات خود از ترازو و سنگهای درست استفاده کنید. این اصل را خداوند برقرار کرده است.

۱۲ پادشاهان نمی‌توانند ظلم کنند، زیرا تخت سلطنت از عدالت برقرار می‌ماند.

۱۳ پادشاهان اشخاص راستگو را دوست دارند و از وجود ایشان خشنود می‌شوند.

۱۴ خشم پادشاه پیک مرگ است ولی مرد عاقل آن را فرو می‌نشاند.

۱۵ شادی و رضایت پادشاه مانند ابر بهاری است که حیات به ارمغان می‌آورد.

۱۶ به دست آوردن حکمت و دانایی بهتر است از اندوختن طلا و نقره.

۱۷ راه خداشناسان دور از هر نوع بدی است و هر که در این راه گام بردارد جان خود را حفظ خواهد کرد.

۱۸ غرور منجر به هلاکت می‌شود و تکبر به سقوط می‌انجامد.

۱۹ بهتر است انسان متواضع باشد و با ستمدیدگان بنشیند تا اینکه میان متکبران باشد و در غنائم آنها سهیم شود.

۲۰ آنانی که کلام خداوند را اطاعت کنند سعادتمند خواهند شد و کسانی که بر او توکل نمایند برکت خواهند یافت.

۲۱ دانا را از فهمش می‌شناسند و عالم را از سخنان دلنشینش.

۲۲ حکمت برای کسانی که از آن برخوردارند چشمه حیات است، ولی حماقت برای نادانان مجازات به بار می‌آورد.

۲۳ سخنان شخص دانا عاقلانه است و تعالیمی که او می‌دهد مؤثر می‌باشد.

۲۴ سخنان محبت‌آمیز مانند عسل شیرین است و جان انسان را شفا می‌بخشد.

۲۵ راههایی هستند که بنظر انسان راست می‌آیند، اما عاقبت به مرگ منتهی می‌شوند.

ایجاد می‌کند، اما آدمی که آنها را افشا می‌کند باعث جدایی دوستان می‌گردد.

^{۱۰} یک ملامت به شخص فهیم اثرش بیشتر است از صد ضربه شلاق به آدم احمق.

^{۱۱} بدکاران فقط در پی یاگیری هستند بنابراین بشدت مجازات خواهند شد.

^{۱۲} روبرو شدن با ماده خرسی که بچه‌هایش را از او گرفته‌اند بهتر است از روبرو شدن با شخص نادانی که گرفتار حماقت شده است.

^{۱۳} اگر خوبی را با بدی تلافی کنی، بلا از خانه‌ات دور نخواهد شد.

^{۱۴} شروع کردن دعوا مانند ایجاد رخنه در سد آب است، پس جر و بحث را ختم کن پیش از آنکه به دعوا منجر شود.

^{۱۵} خداوند از کسانی که بی‌گناه را محکوم و گناهکار را تبرئه می‌کنند متنفر است.

^{۱۶} صرف پول برای آموزش آدم احمق بی‌فایده است، زیرا او طالب حکمت نیست.

^{۱۷} دوست واقعی در هر موقعیتی محبت می‌کند و برادر برای کمک بهنگام گرفتاری تولد یافته است.

^{۱۸} فقط شخص کم عقل است که ضامن شخص دیگری می‌شود.

^{۱۹} شخص ستیزه‌جو گناه را دوست دارد و آدم بلند پرواز خرابی به بار می‌آورد.

^{۲۰} شخص بداندیش کامیاب نخواهد شد و آدم فریبکار در دام بلا گرفتار خواهد گردید.

^{۲۱} فرزند احمق مایه غم و غصه والدینش می‌باشد.

^{۲۲} شادی دل مانند دارو شفا بخش است اما روح پژمرده انسان را بیمار می‌کند.

^{۲۳} آدم بدکار پنهانی رشوه می‌گیرد و مانع اجرای عدالت می‌شود.

^{۲۴} هدف مردان عاقل تحصیل حکمت است، اما شخص نادان در زندگی هیچ هدفی ندارد.

^{۲۵} پسر احمق مایه غصه پدر و تلخکامی مادر است.

^{۲۶} مجازات کردن نیکان و تنبیه نمودن اشخاص نجیب بخاطر صداقتشان، کار نادرستی است.

^{۲۶} گرسنگی خوب است زیرا تو را وادار می‌کند که برای رفع آن کار کنی.

^{۲۷} آدم بدکار نقشه‌های پلید می‌کشد و سخنانش مثل آتش می‌سوزاند.

^{۲۸} شخص بداندیش نزاع به پا می‌کند و آدم سخن چین بهترین دوستان را از هم جدا می‌نماید.

^{۲۹} آدم ظالم همسایه‌اش را فریب می‌دهد و او را به راه نادرست می‌کشاند.

^{۳۰} شخص بدکار چشمان خود را می‌بندد و لب‌هایش را جمع می‌کند تا برای انجام مقاصد پلید خود نقشه بکشد.

^{۳۱} عمر طولانی هدیه‌ای است که به نیکان داده می‌شود و موی سفید تاج زیبایی آنهاست.

^{۳۲} صبر از قدرت بهتر است و کسی که بر خود مسلط باشد از شخصی که شهری را تسخیر نماید برتر است.

^{۳۳} انسان قرعه را می‌اندازد، اما حکم آن را خداوند تعیین می‌کند.

خوردن نان خشک در آرامش بهتر است از خوردن غذای شاهانه در خانه‌ای که در آن جنگ و دعوا است.

^۲ برده دانا بر پسر شرور ارباب خود تسلط خواهد یافت و در ارثی که به او می‌رسد شریک خواهد شد.

^۳ طلا و نقره را آتش می‌آزماید و دل انسان را خدا.

^۴ آدم بدکار از همنشینی با آدم‌های بد لذت می‌برد و آدم دروغگو از همنشینی با اشخاص دروغگو.

^۵ مسخره کردن فقرا به منزله مسخره کردن خدای است که ایشان را آفریده است. کسانی که از غم و بدبختی دیگران شاد می‌شوند بی‌سزا خواهند ماند.

^۶ تاج افتخار پیران نوه‌های ایشان می‌باشند و تاج افتخار فرزندان، پدران ایشان.

^۷ شخص نجیب هرگز دروغ نمی‌گوید و آدم احمق هرگز سخن با ارزش بر زبان نمی‌آورد.

^۸ رشوه در نظر دهنده آن مثل سنگ جادوست که او را در هر کاری موفق می‌سازد.

^۹ کسی که اشتباهات دیگران را می‌پوشاند محبت

^{۱۸} قرعه، دعوا را می‌خواهاند و به منازعه بین حریفان زورمند خاتمه می‌دهد.

^{۱۹} به دست آوردن دل برادر رنجیده، سخت‌تر از تصرف یک شهر حصاردار است. منازعه بین دو برادر، دیوار جدایی ایجاد می‌کند.

^{۲۰} انسان نتیجه حرفهایی را که از دهانش بیرون می‌آید خواهد دید. ^{۲۱} زبان انسان می‌تواند جان او را حفظ کند یا آن را برباد دهد؛ بنابراین او عواقب حرفهایش را خواهد دید.

^{۲۲} وقتی مردی همسری پیدا می‌کند نعمتی می‌یابد. آن زن برای او برکتی است از جانب خداوند.

^{۲۳} درخواست فقرا با التماس توأم است و پاسخ ثروتمندان با خشونت.

^{۲۴} هستند دوستانی که انسان را به نابودی می‌کشاند، اما دوستی هم هست که از برادر نزدیکتر است.

۱۹ بهتر است انسان فقیر باشد و با صداقت زندگی کند تا اینکه از راه نادرست ثروتمند شود.

^۲ داشتن دل و جرأت بدون حکمت بی‌فایده است و عجله باعث اشتباه می‌شود.

^۳ انسان با حماقتش زندگی خود را تباه می‌کند و بعد تقصیر را به گردن خداوند می‌اندازد.

^۴ شخص ثروتمند دوستان بسیار پیدا می‌کند، اما وقتی کسی فقیر می‌شود هیچ دوستی برایش باقی نمی‌ماند.

^۵ شاهد دروغگو بی‌سزا نمی‌ماند و کسی که دایم دروغ می‌بافد جان سالم بدر نخواهد برد.

^۶ مردم دوست دارند پیش بزرگان، خود شیرینی کنند و با کسانی دوست شوند که بذل و بخشش می‌کنند.

^۷ وقتی انسان فقیر شود حتی برادرانش او را ترک می‌کنند چه رسد به دوستانش، و تلاش او برای باز یافتن آنها بجایی نمی‌رسد.

^۸ هر که در پی حکمت است جاننش را دوست دارد و آنکه برای حکمت ارزش قایل شود سعادت‌مند خواهد شد.

^{۲۷} شخص دانا پرحرفی نمی‌کند و آدم فهمیده آرام و صبور است. ^{۲۸} آدم احمق نیز اگر سکوت کند و حرف نزند او را دانا و فهیم می‌شمارند.

۱۸ آدم خودخواه خود را از دیگران کنار می‌کشد و با عقاید درستشان مخالفت می‌ورزد.

^۲ آدم احمق برای حکمت ارزش قایل نیست و فقط دوست دارد خود را دانا نشان دهد.

^۳ گناه ننگ و رسوایی به بار می‌آورد. ^۴ سخنان شخص دانا مانند اقیانوس عمیق است و مثل چشمه گوارا.

^۵ طرفداری از مجرم که باعث می‌شود حق بی‌گناه پایمال شود کار نادرستی است. ^۶ حرفهای آدم احمق، منجر به نزاع و کتک خوردنش می‌شود.

^۷ سخنان احمق چون دامی است که او را به هلاکت می‌کشاند.

^۸ حرفهای آدم سخن‌چین مانند لقمه‌های لذیذی است که با لذت بلعیده می‌شود.

^۹ کسی که در کار سستی می‌کند به اندازه یک خرابکار مخرب است.

^{۱۰} اسم خداوند قلعه‌ای است محکم که شخص درستکار به آن پناه می‌برد و در امان می‌ماند؛ ^{۱۱} اما پناهگاه ثروتمندان ثروت ایشان است که گمان می‌کنند آنها را محافظت خواهد نمود.

^{۱۲} تکبر به سقوط می‌انجامد و فروتنی به سربلندی.

^{۱۳} چقدر زشت و ابلهانه است که انسان قبل از گوش دادن به سخنی، به آن جواب دهد.

^{۱۴} وقتی انسان روحیه‌اش قوی است بیماری را تحمل می‌کند، اما روحیه شکسته را چه کسی می‌تواند تحمل کند؟

^{۱۵} اشخاص دانا همیشه مشتاق و آماده کسب حکمتند.

^{۱۶} هدیه دادن راه را برای انسان باز می‌کند و او را بحضور اشخاص مهم می‌رساند.

^{۱۷} دلایل کسی که در دادگاه اول صحبت می‌کند بنظر درست می‌آید ولی این تا زمانی است که طرف مقابل هنوز دلایلش را ارائه نداده باشد.

ولی از فرط تنبلی لقمه را به دهان خود نمی‌گذارد.
 ۲۵ مسخره‌کننده را تنبیه کن تا مایه عبرت جاهلان شود. اشتباهات شخص فهمیده را به او گوشزد نما تا فهمیده‌تر شود.

۲۶ پسری که با پدرش بدرفتاری می‌کند و مادرش را از خانه بیرون می‌راند، مایه ننگ و رسوایی است.
 ۲۷ پسر، از گوش دادن به تعلیمی که تو را از حکمت دور می‌کند خودداری نما.

۲۸ شاهد پست و فرومایه عدالت را به بازی می‌گیرد و از گناه کردن لذت می‌برد.
 ۲۹ مسخره‌کنندگان و احمقان، شدیداً مجازات خواهند شد.

۲۰ شراب انسان را به کارهای احمقانه و می‌دارد و مشروب باعث عربده‌کشی می‌شود؛ چه احمقند افرادی که خود را اسیر مشروب می‌کنند.

۲ غضب پادشاه همچون غرش شیر است. هر که خشم او را برانگیزاند جان خود را به خطر می‌اندازد.
 ۳ اجتناب از نزاع برای شخص، عزت می‌آورد. فقط آدمهای احمق هستند که نزاع به پا می‌کنند.

۴ آدم تنبل بموقع زمینش را شخم نمی‌زند، بنابراین در هنگام برداشت محصول هر چه می‌گردد چیزی نمی‌یابد.

۵ پند نیکو در اعماق دل مشورت دهنده مانند آب در ته چاه است و شخص فهمیده آن را بیرون می‌کشد.

۶ بسیاری کسانی که ادعا می‌کنند خوب و باوفا هستند، ولی کیست که بتواند آدم واقعاً باوفایی پیدا کند؟

۷ فرزندان شخص امین و درستکار در زندگی سعادت‌مند خواهند شد.

۸ پادشاهی که بر مسند قضاوت می‌نشیند بدقت جوانب امر را می‌سنجد و حق را از باطل تشخیص می‌دهد.

۹ کیست که بتواند بگوید: «دل خود را پاک نگه داشته‌ام و از گناه مبرا هستم.»

۱۰ خداوند از اشخاصی که در داد و ستد از وزنه‌ها

۹ شاهد دروغگو بی‌سزا نمی‌ماند و کسی که دایم دروغ می‌بافد هلاک خواهد شد.

۱۰ شایسته نیست که آدم احمق در ناز و نعمت زندگی کند و یا یک برده بر امیران حکومت راند.

۱۱ کسی که خشم خود را فرو می‌نشاند عاقل است و آنکه از تقصیرات دیگران چشم‌پوشی می‌کند سرافراز خواهد شد.

۱۲ غضب پادشاه مانند غرش شیر است، اما خشنودی او مثل شبنمی است که بر سبزه می‌نشیند.

۱۳ فرزند نادان بلای جان پدرش است و غرغره‌های زن بهانه‌گیر مثل قطرات آبی است که دایم در حال چکیدن می‌باشد.

۱۴ خانه و ثروت از اجداد به ارث می‌رسد، اما زن عاقل بخشش خداوند است.

۱۵ کسی که تنبل است و زیاد می‌خواهد، گرسنه می‌ماند.

۱۶ احکام خدا را نگه‌دار تا زنده بمانی، زیرا هر که آنها را خوار بشمارد خواهد مرد.

۱۷ وقتی به فقیر کمک می‌کنی مثل این است که به خداوند قرض می‌دهی و خداوند است که قرض تو را پس خواهد داد.

۱۸ فرزند خود را تا دیر نشده تربیت کن؛ اگر غفلت نمایی زندگی او را تباه خواهی کرد.

۱۹ اگر کسی تندخویی می‌کند بگذار عواقبش را ببیند و مانع او نشو، چون در غیر اینصورت او به تندخویی خود ادامه خواهد داد.

۲۰ اگر به پند و اندرز گوش دهی تا آخر عمرت از حکمت برخوردار خواهی بود.

۲۱ انسان نقشه‌های زیادی در سر می‌پروراند، اما نقشه‌هایی که مطابق با خواست خدا باشد اجرا خواهد شد.

۲۲ مهربانی شخص باعث محبوبیت او می‌شود. بهتر است شخص فقیر باشد تا اینکه با نادرستی زندگی کند.

۲۳ خدا ترسی به انسان حیات می‌بخشد و او را کامیاب گردانده از هر بلایی محفوظ می‌دارد.

۲۴ آدم تنبل دستش را بطرف بشقاب دراز می‌کند،

و پیمان‌های نادرست استفاده می‌کنند متنفر است.
 ۱۱ حتی کودک را می‌توان از طرز رفتارش شناخت
 و فهمید که آنچه انجام می‌دهد پاک و درست است یا نه.

۱۲ گوش شنوا و چشم بینا، هر دو بخشش خداوند هستند.
 ۱۳ اگر خواب را دوست داشته باشی فقیر می‌شوی؛
 پس بیدار بمان تا سیر شوی.
 ۱۴ خریدار به جنس نگاه می‌کند و می‌گوید: «بد است!» اما بعد از اینکه آن را خرید از آن تعریف می‌کند.

۱۵ سخنان حکیمانه گرانباتر از طلا و نادرتر از جواهر است.
 ۱۶ از کسی که نزد تو ضامن شخص غریبی می‌شود
 گرو بگیر.
 ۱۷ نانی که از راه کلاهبرداری به دست می‌آید لذت
 است، اما سرانجام کام را تلخ می‌کند.
 ۱۸ نقشه‌هایت را بدون مشورت با دیگران عملی
 نکن و بدون تدبیر به جنگ نرو.
 ۱۹ آدم سخن‌چین رازها را فاش می‌کند، پس با
 چنین شخصی معاشرت نکن.
 ۲۰ چراغ زندگی کسی که پدر و مادر خود را لعنت
 کند، خاموش خواهد شد.
 ۲۱ مالی که آسان به دست آمده باشد برکتی
 نخواهد داشت.
 ۲۲ بدی را با بدی تلافی نکن، بلکه منتظر باش تا
 خداوند عمل کند.
 ۲۳ خداوند از اشخاصی که در داد و ستد از ترازو و
 سنگ‌های نادرست استفاده می‌کنند متنفر است.
 ۲۴ خداوند راه زندگی ما را تعیین می‌کند، پس
 انسان چگونه می‌تواند بفهمد زندگی او به کجا ختم
 می‌شود؟
 ۲۵ هرگز نسنجیده قولی به خداوند نده، زیرا ممکن
 است گرفتار شوی.
 ۲۶ پادشاه دانا بدکاران را تشخیص می‌دهد و آنها
 را شدیداً مجازات می‌کند.
 ۲۷ وجدان انسان به منزله چراغ خداوند است

۲ تمام انگیزه‌های پنهانی او را آشکار می‌سازد.
 ۲۸ هرگاه پادشاهی مهربان و درستکار و دادگستر
 باشد، سلطنتش پایدار می‌ماند.
 ۲۹ شکوه جوانان، قوت ایشان است و عزت پیران،
 تجربه ایشان.
 ۳۰ تنبیه برای بدن دردناک است اما دل را از بدی
 پاک می‌کند.

۲۱ دل پادشاه در دست خداوند است، او آن
 را مانند آب جوی، به هر سو که بخواهد
 هدایت می‌کند.
 ۲ تمام کارهای انسان بنظر خودش درست است،
 اما انگیزه‌ها را خداوند می‌بیند.
 ۳ به جا آوردن عدالت و انصاف بیشتر از تقدیم
 قربانی‌ها خداوند را خشنود می‌سازد.
 ۴ غرور و تکبر گناهانی هستند که آدم بدکار توسط
 آنها شناخته می‌شود.
 ۵ زیرکی و کوشش، انسان را توانگر می‌کند، اما
 شتابزدگی باعث فقر می‌شود.
 ۶ ثروتی که از راه نادرست به دست آید، هرگز
 دوام نمی‌آورد. پس چرا باید در این راه جان خود را
 به خطر بیندازی؟
 ۷ ظلم بدکارانی که نمی‌خواهند راستی را به جا
 آورند، عاقبت بسوی خودشان باز می‌گردد و آنان را
 نابود می‌کند.
 ۸ راه آدم گناهکار کج است ولی شخص پاک در
 راستی گام بر می‌دارد.
 ۹ سکونت در گوشه پشت بام بهتر است از زندگی
 کردن با زن ستیزه‌جو در یک خانه مشترک.
 ۱۰ آدم بدکار ظلم را دوست دارد و حتی
 همسایه‌اش از دست او در امان نیست.
 ۱۱ جاهلان تا تنبیه شدن مسخره‌کنندگان را نبینند
 درس عبرت نمی‌گیرند، اما دانایان تنها با شنیدن
 می‌آموزند.
 ۱۲ خداشناسان از مشاهده خراب شدن خانه
 بدکاران و هلاکت ایشان پند می‌گیرند.
 ۱۳ آنکه فریاد فقیران را نشنیده می‌گیرد در روز
 تنگدستی خود نیز فریادری نخواهد داشت.

۳۱ انسان اسب را برای روز جنگ آماده می‌کند، ولی پیروزی را خداوند می‌بخشد.

۲۲ نیکنامی برتر از ثروت هنگفت است و محبوبیت گرانباتر از طلا و نقره.

۲ دارا و ندار یک وجه مشترک دارند: هر دو آنها را خداوند آفریده است.

۳ شخص زیرک خطر را پیش‌بینی می‌کند و از آن اجتناب می‌نماید ولی آدم جاهل بسوی آن می‌رود و خود را گرفتار می‌سازد.

۴ ثمره تواضع و خداترسی، ثروت و احترام و عمر طولانی است.

۵ راه اشخاص بدکار از خارها و دامها پوشیده است، پس اگر جان خود را دوست داری از رفتن به راه آنها خودداری کن.

۶ بچه را در راهی که باید برود تربیت کن و او تا آخر عمر از آن منحرف نخواهد شد.

۷ فقیر اسیر ثروتمند است و قرض گیرنده غلام قرض دهنده.

۸ هر که ظلم بکار مصیبت درو خواهد کرد و قدرتش در هم خواهد شکست.

۹ شخص سخاوتمندی که غذای خود را با فقرا تقسیم می‌کند، برکت خواهد یافت.

۱۰ مسخره کننده را بیرون بینداز تا نزاع و مجادله و فحاشی خاتمه یابد.

۱۱ اگر کسی پاکی قلب را دوست بدارد و سخنانش دلنشین باشد، حتی پادشاه نیز دوست او خواهد شد. ۱۲ خداوند آدمهای درستکار را محفوظ نگه می‌دارد، اما نقشه‌های بدکاران را باطل می‌کند.

۱۳ آدم تنبل در خانه می‌ماند و می‌گوید: «اگر بیرون بروم شیر مرا می‌خورد.»

۱۴ سخنان زن بدکار مانند یک دام خطرناک است و هر که مورد غضب خداوند باشد در آن می‌افتد.

۱۵ حماقت در وجود بچه نهفته است، ولی تنبیه آن را از او بیرون می‌کند.

۱۶ آنکه بخاطر نفع خودش به فقرا ظلم کند و به ثروتمندان هدیه دهد، عاقبت گرفتار فقر خواهد شد.

۱۴ هدیه‌ای که در خفا داده می‌شود خشم را می‌خواباند و رشوه پنهانی غضب شدید را فرو می‌نشاند.

۱۵ اجرای عدالت برای آدم درستکار شادی بخش است، اما برای آدم بدکار مصیبت‌بار.

۱۶ مرگ در انتظار کسانی است که از راه حکمت منحرف می‌شوند.

۱۷ کسی که خوشگذرانی را دوست دارد، تهیدست می‌شود و آدم میگسار و عیاش هرگز ثروتمند نخواهد شد.

۱۸ بدکاران در همان دامی که برای درستکاران نهاده‌اند، گرفتار می‌شوند. ۱۹ سکونت در بیابان بی آب و علف بهتر است از زندگی کردن با زن ستیزه‌جو.

۲۰ خانه شخص دانا از نعمت و ثروت پر است، ولی آدم نادان هر چه به دست می‌آورد برباد می‌دهد. ۲۱ درستکار و مهربان باش تا عمر خوشی داشته باشی و از احترام و موفقیت برخوردار شوی.

۲۲ یک مرد دانا می‌تواند شهر زورمندان را بگیرد و قلعه اعتمادشان را فرو بریزد.

۲۳ هر که مواظب سخنانش باشد جاننش را از مصیبت‌ها نجات خواهد داد.

۲۴ کسانی که دیگران را مسخره می‌کنند، مغرور و متکبرند.

۲۵ داشتن اشتیاق و آرزو برای شخص تنبل کشنده است، زیرا برای رسیدن به آن تن به کار نمی‌دهد. ۲۶ او تمام روز در آرزوی گرفتن به سر می‌برد؛ ولی شخص خداشناس سخاوتمند است و از بخشیدن به دیگران دریغ نمی‌کند.

۲۷ خدا از قربانیهای بدکاران نفرت دارد، بخصوص اگر با نیت بد تقدیم شده باشد.

۲۸ شاهد دروغگو نابود خواهد شد، اما سخنان شخص امین تا ابد باقی خواهد ماند.

۲۹ آدم بدکار خودسرانه عمل می‌کند، اما شخص درستکار تمام جوانب امر را می‌سنجد.

۳۰ هیچ حکمت و بصیرت و نقشه‌ای نمی‌تواند علیه خداوند عمل کند.

گفتار حکیمانه

ومی‌گوید: «بخور و بنوش»، اما این را از ته دل نمی‌گوید.^۸ لقمه‌ای را که خورده‌ای است فراغ خواهی کرد و تشکرات تو بر باد خواهد رفت.

۹ آدم احمق را نصیحت نکن، چون او سخنان حکیمانه تو را خوار خواهد شمرد.

۱۰ سرحد ملک خود را که از قدیم تعیین شده، تغییر نده و زمین یتیمان را غصب نکن،^{۱۱} زیرا «حامی» ایشان قدرتمند است و به داد آنها خواهد رسید.

۱۲ وقتی دیگران تو را تأدیب می‌کنند، با تمام دل آن را بپذیر و به سخنان آموزنده‌شان گوش فرا ده.

۱۳ و ۱۴ از تأدیب کردن فرزند خویش کوتاهی نکن. چوب تنبیه او را نخواهد کشت، بلکه جان او را از هلاکت نجات خواهد داد.

۱۵ پسرم، اگر حکمت در دل تو باشد، دل من شاد خواهد شد^{۱۶} و هنگامی که دهانت به راستی سخن بگوید، وجود من به وجد خواهد آمد.

۱۷ به بدکاران حسادت نورز، بلکه اشتیاق تو اطاعت از خداوند باشد؛^{۱۸} زیرا در اینصورت آینده خوبی خواهی داشت و امید تو بر باد نخواهد رفت.

۱۹ ای پسرم، عاقل باش و به سخنانم گوش فرا ده. در راه راست گام بردار^{۲۰} و با آدمهای میگسار و شکم‌پرست معاشرت نکن،^{۲۱} زیرا کسانی که کارشان فقط خوردن و خوابیدن است، فقیر و محتاج خواهند شد.

۲۲ نصیحت پدرت را که تو را به وجود آورده گوش بگیر و مادر پیرت را خوار مشمار.^{۲۳} در پی حقیقت باش و حکمت و ادب و فهم را کسب کن و به هیچ قیمت آنها را از دست نده.^{۲۴ و ۲۵} فرزندی درستکار و دانا باش تا مایه شادی و خشنودی پدر و مادرت شوی.

۲۶ ای پسرم، به من گوش بده و از زندگی من سرمشق بگیر.^{۲۷} بدان که زن بدکاره دام خطرناکی است.^{۲۸} او مانند راهزن در کمین قربانیان خود می‌نشیند و باعث می‌شود مردان زیادی خیانتکار شوند.

۲۹ مصیبت و بدبختی گریبانگیر چه کسی می‌شود؟

۱۷ به این سخنان مردان حکیم که به تو یاد می‌دهم گوش فراده و با تمام وجود از آنها پیروی کن؛^{۱۸} زیرا حفظ کردن آنها در دل و قرار دادن آنها بر زبان، کار پسندیده‌ای است.^{۱۹} این سخنان را امروز به تو تعلیم می‌دهم تا اعتماد تو بر خداوند باشد.^{۲۰} این کلمات گزیده را که مملو از حکمت و اندرز است، برای تو نوشته‌ام^{۲۱} تا حقیقت را آنچنان که هست به تو یاد دهم و تو نیز آن را به کسانی که از تو سؤال می‌کنند، بیاموزی.

۲۲ اشخاص فقیر را که حامی ندارند، استثمار نکن و حق بیچارگان را در دادگاه پایمال ننما؛^{۲۳} زیرا خداوند به داد ایشان خواهد رسید و کسانی را که به ایشان ظلم کرده‌اند بسزای اعمالشان خواهد رسانید.^{۲۴} با اشخاص تندخو که زود عصبانی می‌شوند معاشرت نکن،^{۲۵} مبدا مثل آنها شوی و زندگی خود را تباه کنی.

۲۶ ضامن دیگری نشو و تعهد نکن که او قرض خود را پس خواهد داد،^{۲۷} زیرا اگر مجبور به پرداخت قرض او شوی و نتوانی آن را بپردازی، رختخوابت را از زیرت بیرون می‌کشد.

۲۸ سرحد ملک خود را که اجدادت از قدیم آن را تعیین کرده‌اند، به نفع خود تغییر نده.

۲۹ اگر کسی در کار خود ماهر باشد، بدان که جزو افراد گمنام نخواهد بود، بلکه به دربار پادشاهان راه خواهد یافت.

۲۳ وقتی با حاکم سر سفره می‌نشینی، بخاطر بسپار با چه کسی روبرو هستی.^۲ اگر آدم پرخوری هستی، کارد بر گلویت بگذار^۳ و شیفته غذاهای لذیذ او نشو، زیرا ممکن است فریبی در کار باشد.

۴ عاقل باش و برای به چنگ آوردن ثروت، خودت را خسته نکن،^۵ زیرا ثروت ناپایدار است و مانند عقاب می‌پرد و ناپدید می‌شود.

۶ از سفره آدم خسیس غذا نخور و برای غذاهای لذیذ او حریص نباش،^۷ چون او حساب هر چه را که بخوری در فکرش نگه می‌دارد. او تعارف می‌کند

۱۴۳ پسر، همانطور که خوردن عسل کام تو را شیرین می‌کند، همچنان کسب حکمت برای جان تو شیرین خواهد بود. کسی که حکمت بیاموزد آینده خوبی در انتظارش خواهد بود و امیدهایش برباد نخواهد رفت.

۱۵ ای بدکاران، منتظر نباشید که خانه درستکاران را غارت و ویران کنید،^{۱۶} زیرا شخص درستکار حتی اگر هفت بار هم بیفتد، باز بر خواهد خاست، اما بدکاران گرفتار بلا شده، سرنگون خواهند گردید.

۱۷ وقتی دشمن دچار مصیبتی می‌شود شادی نکن و هنگامی که می‌افتد دلشاد نشو،^{۱۸} زیرا ممکن است خداوند این کار تو را نپسندد و از مجازات او دست بردارد!

۱۹ بسبب بدکاران خودت را ناراحت نکن و به آنها حسادت نوز،^{۲۰} زیرا شخص بدکار آینده‌ای ندارد و چراغش خاموش خواهد شد.

۲۱ پسر، از خداوند و پادشاه بترس و با کسانی که بضد ایشان شورش می‌کنند همدست نشو،^{۲۲} کیست که بداند خداوند یا پادشاه چه بلایی بر سر چنین کسان خواهد آورد؟

چند سخن حکیمانه دیگر

۲۳ قاضی نباید در داوری از کسی طرفداری کند.^{۲۴} هر که به مجرم بگوید: «تو بی‌گناهی»، مورد لعنت و نفرت همه مردم واقع خواهد شد،^{۲۵} ولی آنکه گناهکار را محکوم کند سعادت و برکت نصیبش خواهد گردید.

۲۶ جواب صادقانه مانند بوسه دوست دلچسب است.

۲۷ اول کسب و کاری داشته باش بعد خانه و خانواده تشکیل بده.

۲۸ علیه همسایه خود شهادت دروغ نده و سخنان نادرست در باره‌اش بر زبان نیاور.^{۲۹} نگو: «هر چه بر سرم آورده تلافی خواهم کرد.»

۳۰ از کنار مزرعه آدم تنبل و احمقی گذشتم.^{۳۱} همه جا خار روییده بود، علفهای هرز زمین را پوشانده و دیوار مزرعه فرو ریخته بود.^{۳۲} با دیدن این

آن کیست که دایم نزاع به پا می‌کند و می‌نالد، بی‌جهت زخمی می‌شود و چشمانش تار می‌گردد؟^{۳۰} کسی که دایم شراب می‌خورد و بدنبال میگساری می‌رود.^{۳۱} پس فریفته شراب قرمز نشو که در پیاله به تو چشمک می‌زند و سپس به نرمی از گلویت پایین می‌رود؛^{۳۲} زیرا در پایان، مثل مار سمی تو را نیش خواهد زد و چون افعی تو را خواهد گزید.^{۳۳} چشمانت چیزهای عجیب و غریب خواهند دید و گرفتار وهم و خیال خواهی شد.^{۳۴} مانند کسی خواهی بود که بر سر دکل کشتی که دستخوش امواج دریاست خوابیده باشد.^{۳۵} خواهی گفت: «مرا زدند ولی دردی احساس نمی‌کنم. کی به هوش می‌آیم تا پیاله‌ای دیگر بنوشم؟»

۲۴

به اشخاص بدکار حسادت نوز و آرزو نکن که با آنها دوست شوی،^۲ زیرا تمام فکر و ذکر آنها این است که به مردم ظلم کنند.

۳ خانه با حکمت بنا می‌شود و با فهم استوار می‌گردد،^۴ اتاقهایش با دانایی از اسباب نفیس و گرانقیمت پر می‌شود.

۵ آدم دانا و فهمیده از قدرت زیاد برخوردار است و دایم به قدرت خویش می‌افزاید.^۶ پیروزی در جنگ بستگی به تدابیر خوب و مشورت زیاد دارد.

۷ احمق نمی‌تواند به حکمت دست یابد؛ وقتی موضوع مهمی مورد بحث قرار می‌گیرد، او حرفی برای گفتن ندارد.

۸ کسی که دایم نقشه‌های پلید در سر بپروراند، عاقبت رسوا خواهد شد.^۹ نقشه‌های آدم احمق گناه آلود است و کسی که دیگران را مسخره می‌کند مورد نفرت همه مردم می‌باشد.

۱۰ اگر نتوانی سختیهای زندگی را تحمل کنی، آدم ضعیفی هستی.

۱۱ از نجات دادن کسی که به ناحق به مرگ محکوم شده است کوتاهی نکن.^{۱۲} نگو که از جریان بی‌خبر بوده‌ای، زیرا خدایی که جان تو در دست اوست و از دل تو آگاه است، می‌داند که تو از همه چیز با خبر بوده‌ای. او هر کسی را مطابق اعمالش جزا خواهد داد.

۱۶ اگر به عسل دست یافتی زیاد از حد نخور، زیرا ممکن است دلت بهم بخورد و استفراغ کنی. ۱۷ به خانه همسایه‌ات زیاد از حد نرو، مبادا از تو سیر و متنفر شود.

۱۸ شهادت دروغ مثل تبر و شمشیر و تیر تیز صدمه می‌زند.

۱۹ اعتماد کردن به آدم خائن در زمان تنگی مانند جویدن غذا با دندان لق و دویدن با پای شکسته است. ۲۰ آواز خواندن برای آدم غصه‌دار مثل درآوردن لباس او در هوای سرد و پاشیدن نمک روی زخم اوست.

۲۱ اگر دشمن تو گرسنه است به او غذا بده و اگر تشنه است او را آب بنوشان. ۲۲ این عمل تو او را شرم‌نده می‌سازد و خداوند به تو پاداش خواهد داد. ۲۳ همانطور که باد شمال باران می‌آورد، همچنان بدگویی، خشم و عصبانیت به بار می‌آورد. ۲۴ سکونت در گوشه پشت بام بهتر است از زندگی کردن با زن غرغرو در یک خانه.

۲۵ خبر خوشی که از دیار دور می‌رسد، همچون آب خنکی است که به کام تشنه لب می‌رسد. ۲۶ سازش آدم درستکار با آدم بدکار، مانند آلوده کردن منبع آب و گل‌آلود ساختن چشمه است. ۲۷ همانطور که زیاده‌روی در خوردن عسل مضر است، طلبیدن تعریف و تمجید از مردم نیز ناپسند است.

۲۸ کسی که بر نفس خویش تسلط ندارد، مثل شهری بی‌حصار است.

۲۶ همانطور که باریدن برف در تابستان یا باران در فصل درو خلاف قانون طبیعت است،

همچنان است احترام گذاشتن به اشخاص نادان. ۲ نفرین، بر کسی که مستحق آن نیست اثری ندارد و مانند گنجشک یا پرستویی است که اینسو و آنسو پرواز می‌کند و در جایی نمی‌نشیند.

۳ شلاق برای اسب است و افسار برای الاغ، و چوب تنبیه برای آدم احمق.

۴ کسی که به سؤال احمقانه جواب دهد مثل سؤال کننده آن، احمق است. ۵ باید به سؤال احمقانه جواب

منظره به فکر فرو رفته و این درس را آموختم: کسی که دست روی دست می‌گذارد و دایم می‌خوابد و استراحت می‌کند، ۳۴ عاقبت فقرو تنگدستی چون راهزنی مسلح به سراغش خواهد آمد.

۲۵ مثل‌های دیگری از سلیمان که مردان حزقیاء پادشاه یهودا، آنها را به رشته تحریر در آوردند:

۲ عظمت خدا در پوشاندن اسرارش می‌باشد، اما عظمت پادشاه در پی‌بردن به عمق مسایل.

۳ پی‌بردن به افکار پادشاهان مانند دست یافتن به آسمان و عمق زمین، غیر ممکن است.

۴ ناخالصی‌ها را از نقره جدا کن تا زرگر بتواند از آن ظرفی بسازد. ۵ اطرافیان بدکار پادشاه را از او دور کن تا تخت او به عدالت پایدار بماند.

۶ وقتی بحضور پادشاه می‌روی خود را آدم بزرگی ندان و در جای بزرگان نایست، ۷ چون بهتر است به تو گفته شود: «بالا تر بنشین»، از اینکه تو را در برابر چشمان بزرگان در جای پایین‌تر بنشانند.

۸ وقتی با همسایه‌ات اختلاف داری با شتاب به دادگاه نرو، زیرا اگر در آخر ثابت شود که حق با وی بوده است، تو چه خواهی کرد؟

۹ وقتی با همسایه‌ات دعوا می‌کنی رازی را که از دیگری شنیده‌ای فاش نکن، ۱۰ زیرا دیگر کسی به تو اطمینان نخواهد کرد و تو بدنام خواهی شد.

۱۱ سخنی که بجای گفته شود مانند نگین‌های طلاست که در ظرف نقره‌ای نشانده باشند.

۱۲ نصیحت شخص دانا برای گوش شنوا مانند حلقه طلا و جواهر، با ارزش است.

۱۳ خدمتگزار امین همچون آب خنک در گرمای تابستان، جان اربابش را تازه می‌کند.

۱۴ کسی که دم از بخشنده‌گی خود می‌زند، ولی چیزی به کسی نمی‌بخشد مانند ابر و بادی است که باران نمی‌دهد.

۱۵ شخص صبور می‌تواند حتی حاکم را متقاعد کند و زبان نرم می‌تواند هر مقاومت سختی را در هم بشکند.

احمقانه داد تا کسی که سؤال کرده خیال نکند عاقل است.

کسی که توسط آدم احمقی پیغام می فرستد مثل شخصی است که پای خود را قطع می کند و یا زهر می نوشد.

مثلی که از دهان شخص نادان بیرون می آید، مانند پای لنگ، سست است.

احترام گذاشتن به آدم احمق، مانند بستن سنگ به فلاخن، کار احمقانه ای است.

مثلی که از دهان آدم احمق بیرون می آید همچون خاری که به دست آدم مست فرو می رود و او حس نمی کند، بی اثر است.

کسی که آدم احمقی را استخدام می کند مانند تیراندازی است که هر رهگذری را مجروح می سازد. آدم احمقی که حماقت خود را تکرار می کند مانند سگی است که آنچه را که استفراغ کرده می خورد.

کسی که در نظر خود عاقل است از یک احمق هم نادان تر است.

آدم تنبل پایش را از خانه بیرون نمی گذارد و می گوید: «شیرهای درنده ای در کوچه ها هستند!» او مانند دری که بر پاشنه اش می چرخد، در رختخوابش می غلتد و از آن جدا نمی شود. دستش را بطرف بشقاب دراز می کند ولی از فرط تنبلی لقمه را به دهانش نمی گذارد. با این حال او خود را داناتر از هفت مرد عاقل می داند.

کسی که در نزاعی دخالت می کند که به او مربوط نیست مانند شخصی است که گوشهای سگی را می کشد.

شخصی که همسایه خود را فریب بدهد و بعد بگوید که شوخی کرده است، مثل دیوانه ای است که به هر طرف آتش و تیرهای مرگبار پرت می کند. هیزم که نباشد آتش خاموش می شود، سخن چین که نباشد نزاع فرو می نشیند.

همانطور که زغال و هیزم آتش را مشتعل می کند، مرد ستیزه جو هم جنگ و نزاع بر پا می نماید. حرفهای آدم سخن چین مانند لقمه های لذیذی

است که با لذت بلعیده می شود.

سخنان زیبا و فریبنده، شرارت دل را پنهان می سازد، درست مانند لعابی که ظرف گلی را می پوشاند.

شخص کینه توز با حرفهایش کینه دلش را مخفی می کند؛ اما تو گول حرفهای فریبنده او را نخور، زیرا دلش پر از نفرت است. اگر چه نفرتش را با حيله پنهان می کند، اما سرانجام پلیدی او بر همگان آشکار خواهد شد.

هر که برای دیگران چاه بکند، خود در آن خواهد افتاد. هر که سنگی بطرف دیگران بغلتاند، آن سنگ بر می گردد و بر روی خود او می افتد.

زبان دروغگو از مجروح شدگان خود نفرت دارد و دهان چابکوس خرابی بار می آورد.

درباره فردای خود با غرور صحبت نکن، زیرا نمی دانی چه پیش خواهد آمد.

هرگز از خودت تعریف نکن؛ بگذار دیگران از تو تعریف کنند.

حمل بار سنگ و ماسه سخت است، اما تحمل ناراحتیهایی که یک آدم احمق ایجاد می کند، از آن هم سخت تر است.

حسادت خطرناک تر و بی رحمت تر از خشم و غضب است.

سرزنش آشکار از محبت پنهان بهتر است.

زخم دوست بهتر از بوسه دشمن است.

شکم سیر حتی از غسل کراهت دارد، اما برای شکم گرسنه هر چیز تلخی شیرین است.

کسی که از خانه اش دور می شود همچون پرنده ای است که از آشیانه اش آواره شده باشد.

مشورت صمیمانه یک دوست همچون عطری خوشبو، دلپذیر است.

دوست خود و دوست پدرت را هرگز ترک نکن، و وقتی در تنگی هستی سراغ برادرت نرو؛ همسایه نزدیک بهتر از برادر دور می تواند به تو کمک کند.

پسرم، حکمت بیاموز و دل مرا شاد کن تا بتوانم جواب کسانی را که مرا سرزنش می کنند، بدهم.

۲۷

۲۸

بدکاران می‌گریزند، در حالیکه کسی آنها را تعقیب نمی‌کند! ولی خداشناسان چون شیر، شجاع هستند.

۲ وقتی ملتی گرفتار فساد شود، دولتش به آسانی سرنگون می‌گردد، اما رهبران درستکار و عاقل مایه ثبات مملکت هستند.

۳ حاکمی که بر فقرا ظلم می‌کند مانند باران تندی است که محصول را از بین می‌برد.

۴ بی‌توجهی نسبت به قانون، ستایش بدکاران است ولی اطاعت از آن، مبارزه با بدی می‌باشد.

۵ عدالت برای بدکاران بی‌معنی است، اما پیروان خداوند اهمیت آن را خوب می‌دانند.

۶ انسان بهتر است فقیر و درستکار باشد تا ثروتمند و کلاه‌بردار.

۷ جوانی که از قوانین الهی اطاعت کند داناست، اما کسی که همدم او باش و اراذل شود مایه ننگ پدرش می‌باشد.

۸ مالی که از راه رباخواری و بهره‌کشی از فقرا حاصل شود عاقبت به دست کسی می‌افتد که بر فقرا رحم می‌کند.

۹ خدا از دعای کسانی که احکام او را اطاعت نمی‌کنند، کراهت دارد.

۱۰ هر که دام بر سر راه شخص درستکار بنهد و او را به راه بد بکشاند، عاقبت به دام خود گرفتار خواهد شد، ولی اشخاص نیک پاداش خوبی خواهند یافت. ۱۱ ثروتمندان خود را دانا می‌پندارند، اما فقیر خردمند از واقعیت درون آنها با خبر است.

۱۲ وقتی نیکان پیروز می‌شوند، همه شادی می‌کنند، اما هنگامی که بدکاران به قدرت می‌رسند، مردم خود را پنهان می‌کنند.

۱۳ هر که گناه خود را بپوشاند، هرگز کامیاب نخواهد شد، اما کسی که آن را اعتراف کند و از آن دست بکشد خدا بر او رحم خواهد کرد.

۱۴ خوشابه‌حال کسی که ترس خدا را در دل دارد، زیرا هر که نسبت به خدا سرسخت باشد گرفتار بلا و بدبختی می‌شود.

۱۵ مردم بیچاره‌ای که زیر سلطه حاکم ظالمی

۱۲ شخص زیرک خطر را پیش‌بینی می‌کند و از آن اجتناب می‌نماید، ولی آدم جاهل بسوی آن می‌رود و خود را گرفتار می‌کند.

۱۳ از کسی که نزد تو ضامن شخص غریبی می‌شود، گرو بگیر.

۱۴ اگر صبح زود با دعای خیر برای دوست او را از خواب بیدار کنی، دعای تو همچون لعنت خواهد بود.

۱۵ غرغره‌های زن بهانه گیر مثل چک‌چک آب در روز بارانی است؛ ۱۶ همانطور که نمی‌توان از وزیدن باد جلوگیری کرد، و یا با دستهای چرب چیزی را نگه داشت، همانطور هم محال است بتوان از غرغر چنین زنی جلوگیری کرد.

۱۷ همانطور که آهن، آهن را می‌تراشد، دوست نیز شخصیت دوستش را اصلاح می‌کند.

۱۸ هر که درختی پیوراند از میوه‌اش نیز خواهد خورد و هر که به اربابش خدمت کند پاداش خدمتش را خواهد گرفت.

۱۹ همانطور که انسان در آب، صورت خود را می‌بیند، در وجود دیگران نیز وجود خویش را مشاهده می‌کند.

۲۰ همانطور که دنیای مردگان از بلعیدن زندگان سیر نمی‌شود، خواستهای انسان نیز هرگز ارضاء نمی‌گردد.

۲۱ طلا و نقره را بوسیله آتش می‌آزمایند، ولی انسان را از عکس‌العملش در برابر تعریف و تمجید دیگران می‌توان شناخت.

۲۲ اگر احمق را در داخل هاون هم بکوبی حماقتش از او جدا نمی‌شود.

۲۳ و ۲۴ مال و دارایی زود از بین می‌رود و تاج و تخت پادشاه تا ابد برای نسل او باقی نمی‌ماند. پس تو با دقت از گله و رمهات مواظبت کن، ۲۵ زیرا وقتی علوفه چیده شود و محصول جدید به بار آید و علف کوهستان جمع آوری شود، ۲۶ آنگاه از پشم گوسفندان لباس تهیه خواهی کرد، از فروش بزهایت زمین خواهی خرید ۲۷ و از شیر بقیه بزها تو و خانواده و کنیزانت سیر خواهید شد.

هستند، مانند کسانی می‌باشند که گرفتار شیر غران یا خرس گرسنه شده باشند.

^{۱۶} سلطان نادان به ملت خود ظلم می‌کند. پادشاهی که از نادرستی و رشوه‌خواری نفرت داشته باشد، سلطنتش طولانی خواهد بود.

^{۱۷} عذاب وجدان شخص قاتل او را بسوی مجازات خواهد برد، پس تو سعی نکن او را از عذابش برهانی.

^{۱۸} هر که در راه راست ثابت قدم باشد در امان خواهد ماند، اما کسی که به راه‌های کج برود خواهد افتاد.

^{۱۹} هر که در زمین خود زراعت کند نان کافی خواهد داشت، اما کسی که وقت خود را به بطالت بگذراند فقر گریبانگیر او خواهد شد.

^{۲۰} اشخاص درستکار کامیاب خواهند شد، اما کسانی که برای ثروتمند شدن عجله می‌کنند بی‌سزا نخواهند ماند.

^{۲۱} طرفداری، کار درستی نیست؛ اما هستند قضاتی که بخاطر یک لقمه نان، بی‌انصافی می‌کنند.

^{۲۲} آدم خسیس فقط به فکر جمع‌آوری ثروت است غافل از اینکه فقر در انتظار اوست.

^{۲۳} اگر اشتباه کسی را به او گوشزد کنی، در آخر از تو بیشتر قدردانی خواهد کرد تا از کسی که پیش او چاپلوسی کرده است.

^{۲۴} کسی که والدین خود را غارت می‌کند و می‌گوید: «کار بدی نکرده‌ام»، دست کمی از یک آدمکش ندارد.

^{۲۵} حرص و آز باعث جنگ و جدال می‌شود؛ اما توکل نمودن به خداوند انسان را کامیاب می‌کند.

^{۲۶} هر که بر نقشه‌های خود تکیه می‌کند احمق است، ولی آنانی که از تعالیم خدا پیروی می‌نمایند، در امان می‌باشند.

^{۲۷} اگر به فقرا کمک کنی، هرگز محتاج نخواهی شد؛ ولی اگر روی خود را از فقیر برگردانی، مورد لعنت قرار خواهی گرفت.

^{۲۸} هنگامی که بدکاران به قدرت می‌رسند، مردم خود را پنهان می‌کنند، اما وقتی بدکاران سقوط کنند

درستکاران دوباره قدرت را به دست خواهند گرفت. کسی که بعد از تنبیه بسیار، باز سرسختی کند، ناگهان خرد خواهد شد و دیگر
۲۹ علاجی نخواهد داشت.

^۲ وقتی قدرت در دست نیکان است مردم شادند، اما قدرت که به دست بدان بیفتد مردم می‌نالند.

^۳ پسر عاقل پدرش را خوشحال می‌کند، اما پسری که بدنبال زنان بدکاره می‌رود اموالش را برباد می‌دهد.

^۴ پادشاه عاقل به مملکتش ثبات می‌بخشد، اما آنکه رشوه می‌گیرد مملکت خود را نابود می‌کند.

^۵ شخص متملق با چاپلوسی‌های خود به دوستش صدمه می‌زند.

^۶ بدکاران در دام گناه خود گرفتار می‌شوند، اما شادی نصیب درستکاران می‌گردد.

^۷ شخص درستکار نسبت به فقرا باانصاف است، اما آدم بدکار به فکر آنها نیست.

^۸ آدم احمقی که همه را مسخره می‌کند می‌تواند شهری را به آشوب بکشانند، اما شخص دانا تلاش می‌کند صلح و آرامش برقرار نماید.

^۹ بحث کردن با آدم نادان سودی ندارد، زیرا او یا عصبانی می‌شود یا مسخره می‌کند.

^{۱۰} افرادی که تشنه خون هستند از اشخاص درستکار متفرند و قصد جانشان را دارند.

^{۱۱} آدم نادان خشم خود را فوری بروز می‌دهد، اما شخص دانا جلو خشم خود را می‌گیرد.

^{۱۲} اگر حاکم به حرفهای دروغ گوش کند، تمام افرادش دروغگو خواهند شد.

^{۱۳} فقیر و ثروتمند در یک چیز مثل هم هستند: خداوند به هر دو آنها چشم بینا داده است.

^{۱۴} پادشاهی که نسبت به فقرا باانصاف باشد، سلطنتش همیشه پابرجا خواهد ماند.

^{۱۵} برای تربیت بچه، چوب تأدیب لازم است. اگر او را به حال خود واگذاری و ادب نکنی، باعث سرافکندگی مادرش خواهد شد.

^{۱۶} وقتی اشخاص بدکار به قدرت می‌رسند، فساد زیاد می‌شود؛ ولی قدرت آنها دوامی نخواهد داشت

و نیکان سقوط آنها را به چشم خواهند دید.

^{۱۷} فرزند خود را تأدیب کن تا باعث شادی و آرامش فکر تو شود.

^{۱۸} در جایی که پیام خدا نیست، مردم سرکش می‌شوند. خوشبحال قومی که احکام خدا را به جا می‌آورند.

^{۱۹} خدمتکار را نمی‌توان تنها با نصیحت اصلاح کرد، زیرا او هر چند حرفهای تو را بفهمد ولی به آنها توجه نخواهد کرد.

^{۲۰} شخصی که بدون فکر کردن و با عجله جواب می‌دهد از یک احمق هم بدتر است.

^{۲۱} غلامی که اربابش او را از کودکی به نازپرورده باشد، برای اربابش غلامی نخواهد کرد.

^{۲۲} شخص تندخو نزاع به پا می‌کند و باعث ناراحتی می‌شود.

^{۲۳} تکبر، انسان را به زمین می‌زند، ولی فروتنی منجر به سربلندی می‌شود.

^{۲۴} کسی که با دزد رفیق می‌شود، دشمن جان خویش است، زیرا شهادت دروغ می‌دهد و به این ترتیب خود را زیر لعنت قرار می‌دهد.

^{۲۵} کسی که از انسان می‌ترسد گرفتار می‌شود، اما شخصی که به خداوند توکل می‌کند در امان می‌ماند.

^{۲۶} بسیاری از مردم از حاکم انتظار لطف دارند غافل از اینکه خداوند است که حق هر کس را می‌دهد.

^{۲۷} درستکاران از بدکاران نفرت دارند و بدکاران از درستکاران.

سخنان آگور

اینها سخنان گزیده آگور، پسر یاقه است
خطاب به ایتی ئیل و اوکال:

^۲ من نادان‌ترین و بی‌فهم‌ترین آدمیان هستم.
^۳ حکمتی در من نیست و شناختی از خدا ندارم. ^۴ آن کیست که آسمان و زمین را زیر پا می‌گذارد؟ آن کیست که باد را در دست خود نگه می‌دارد و آبها را در ردای خود می‌پیچد؟ آن کیست که حدود زمین را برقرار کرده است؟ نامش چیست و پسرش چه نام

دارد؟ اگر می‌دانی بگو!

^۵ سخنان خدا تمام پاک و مبرا است. او مانند یک سپر از تمام کسانی که به او پناه می‌برند محافظت می‌کند. ^۶ به سخنان او چیزی اضافه نکن، مبادا تو را توبیخ نماید و تو دروغگو قلمداد شوی.

^۷ ای خدا، قبل از آنکه بمیرم دو چیز از تو می‌طلبم:
^۸ مرا از دروغ گفتن حفظ کن و مرا نه تهیدست بگردان و نه ثروتمند، بلکه روزی مرا به من بده؛ ^۹ چون اگر ثروتمند شوم ممکن است تو را انکار کنم و بگویم: «خداوند کیست؟» و اگر تهیدست گردم امکان دارد دزدی کنم و نام تو را بی‌حرمت نمایم.

^{۱۰} هرگز از کسی نزد کارفرمایش بدگویی نکن، مبادا به نفرین او گرفتار شوی.

^{۱۱} هستند کسانی که پدر و مادر خود را نفرین می‌کنند. ^{۱۲} هستند کسانی که خود را پاک می‌دانند در حالی که به گناه آلوده‌اند. ^{۱۳} هستند کسانی که از نگاهشان کبر و غرور می‌بارد، ^{۱۴} هستند کسانی که دندانهای خود را تیز می‌کنند تا بجان مردم فقیر بیفتند و آنها را بیلعند.

^{۱۵} در دنیا چهار چیز مثل زالوست که هر چه می‌خورد سیر نمی‌شود: ^{۱۶} دنیای مردگان،

رحم نازا،

زمین بی‌آب،

آتش مشتعل.

^{۱۷} کسی که پدر خود را مسخره کند و مادرش را تحقیر نماید، کلاغها چشمانش را از کاسه در می‌آورند و لاشخورها بدنش را می‌خورند.

^{۱۸} چهار چیز برای من بسیار عجیبند و من آنها را نمی‌فهمم:

^{۱۹} پرواز عقاب در آسمان،

خزیدن مار روی صخره،

عبور کشتی از دریا،

و به وجود آمدن عشق بین زن و مرد.

^{۲۰} زن بدکاره زنا می‌کند و با بی‌شرمی می‌گوید: «گناهی نکرده‌ام!»

^{۲۱} چهار چیز است که زمین تاب تحملش را ندارد و از شنیدنش می‌لرزد:

میگساری کنند،^۵ چون ممکن است قوانین را فراموش کرده نتوانند به داد مظلومان برسند.^۶ شراب را به کسانی بده که در انتظار مرگند و به اشخاصی که دلتنگ و تلخکام هستند،^۷ تا بنوشند و فقر و بدبختی خود را فراموش کنند.

^۸ دهان خود را باز کن و از حق کسانی که بی زبان و بی چاره‌اند دفاع کن.^۹ دهان خود را باز کن و به انصاف داوری نما و به داد فقیران و محتاجان برس.

خصوصیات یک همسر خوب

^{۱۰} یک زن خوب را چه کسی می‌تواند پیدا کند؟ ارزش او از جواهرات هم بیشتر است!^{۱۱} او مورد اعتماد شوهرش می‌باشد و نمی‌گذارد شوهرش به چیزی محتاج شود.^{۱۲} در تمام روزهای زندگی به شوهرش خوبی خواهد کرد، نه بدی.^{۱۳} پشم و کتان می‌گیرد و با دستهای خود آنها را می‌ریسد.^{۱۴} او برای تهیه خوراک، مانند کشتیهای بازرگانان به راه‌های دور می‌رود.^{۱۵} قبل از روشن شدن هوا، بیدار می‌شود و برای خانواده‌اش خوراک آماده می‌کند و دستورات لازم را به کنیزانش می‌دهد.^{۱۶} مزرعه‌ای را در نظر می‌گیرد و پس از بررسیهای لازم آن را می‌خرد و با دسترنج خود تاکستان ایجاد می‌کند.^{۱۷} او قوی و پرکار است.^{۱۸} به امور خرید و فروش رسیدگی می‌نماید و شبها تا دیروقت در خانه کار می‌کند.^{۱۹} با دستهای خود نخ می‌ریسد و پارچه می‌بافد.^{۲۰} او دست و دل باز است و به فقرا کمک می‌کند.^{۲۱} از برف و سرما باکی ندارد، چون برای تمام اهل خانه‌اش لباس گرم بافته است.^{۲۲} برای خود نیز لباسهای زیبا از پارچه‌های نفیس می‌دوزد.^{۲۳ و ۲۴} او لباس و کمر بند تهیه می‌کند و به تاجرهای می‌فروشد. شوهر چنین زنی در میان بزرگان شهر مورد احترام خواهد بود.

^{۲۵} او زنی است قوی و با وقار و از آینده نمی‌ترسد.^{۲۶} سخنانش پر از حکمت و نصایحش محبت‌آمیز است.^{۲۷} او تنبلی نمی‌کند، بلکه به احتیاجات خانواده‌اش رسیدگی می‌نماید.

^{۲۲} برده‌ای که پادشاه شود،

احتمالی که سیر و توانگر گردد،

^{۲۳} زن بداخلاقی که شوهر کرده باشد،

و کنیزی که جای بانوی خود را بگیرد.

^{۲۴} در زمین چهار موجود کوچک و دانا وجود

دارند:

^{۲۵} مورچه‌ها که ضعیف هستند ولی برای زمستان

خوراک ذخیره می‌کنند،

^{۲۶} گورکنها که ناتوانند اما در میان صخره‌ها برای

خود لانه می‌سازند،

^{۲۷} ملخها که رهبری ندارند ولی در دسته‌های منظم

حرکت می‌کنند،

^{۲۸} و مارمولکها که می‌توان آنها را در دست

گرفت، اما حتی به کاخ پادشاهان نیز راه

می‌یابند.

^{۲۹} چهار موجود هستند که راه رفتنشان با وقار

است:

^{۳۰} شیر که سلطان حیوانات است و از هیچ چیز

نمی‌ترسد،

^{۳۱} طاووس،

بز نر،

و پادشاهی که سپاهیان همراه او هستند.

^{۳۲} اگر از روی حماقت مغرور شده‌ای و اگر

نقشه‌های پلید در سر پرورانده‌ای، به خود بیا و از

این کارت دست بکش.^{۳۳} از زدن شیر، کره به

دست می‌آید؛ از ضربه زدن به دماغ خون

جاری می‌شود؛ و از برانگیختن خشم، نزاع

درمی‌گیرد.

نصیحت به یک پادشاه

اینها سخنان گزیده‌ای است که مادر لموئیل

پادشاه به او تعلیم داد:

۳۱

^۲ ای پسر من، ای پسری که تو را در جواب

دعاهایم یافته‌ام،^۳ نیروی جوانی خود را صرف

زنان نکن، زیرا آنها باعث نابودی پادشاهان

شده‌اند.

^۴ ای لموئیل، شایسته پادشاهان نیست که

^{۲۸} فرزندانش او را می‌ستایند و شوهرش از او تمجید نموده، می‌گوید: ^{۲۹} «تو در میان تمام زنانِ خوب، بی‌نظیر هستی!»

^{۳۰} زیبایی فریبنده و ناپایدار است، اما زنی که خداترس باشد قابل ستایش است. ^{۳۱} پاداش کارهایش را به او بدهید و بگذارید همه او را تحسین کنند.